

L'obra arquitectònica i escultòrica de Jaume Padró a l'església major de Cervera. Notes sobre Tomàs Padró*

Maria Garganté

Joan Yeguas

Jaume Padró i Cots va néixer a Manresa; era fill de Jaume i Magdalena. El seu pare era natural de Viladecavalls (el Vallès Occidental) i era mestre de molins. Es va casar amb Ramona Marot, filla també de Manresa. El seu treball el féu establir a Cervera, on van néixer els seus fills. Va morir el 1804.¹ Jaume Padró tenia un germà anomenat Miquel, el qual fou fuster i arquitecte, que estava casat amb Ignàsia Quer, filla de l'escultor Josep Quer, membre del taller de Josep Sunyer i Raurell.² L'any 1768 trobem Miquel Padró "*vezino de la ciudad de Manresa*" a Agramunt, dirigint l'obra d'una màquina per a netejar i treure aigua del pou de la vila.³

Padró era de Manresa i sempre apareix esmentat com a escultor (més que no pas arquitecte); el seu germà era gendre de l'escultor Quer, i un fill seu es apadrinat per Pere Sunyer II (possible nét del dit Sunyer Raurell). Per tant, podem pensar en una formació escultòrica dins un taller manresà, potser a l'òrbita dels Sunyer. La successió de fets vitals a partir del 1775 (el seu casament, el naixement de fills i la mort el 1802) fan dubtar la seva data de naixement,

* Abreviatures d'arxius consultats: ADS (Arxiu Diocesà de Solsona), AHCB (Arxiu Històric Comarcal de Balaguer), AHCC (Arxiu Històric Comarcal de Cervera), AHC (Arxiu Nacional de Catalunya), APTò (Arxiu Parroquial de Torà).

¹ Agustí DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera*, 1972, (edició consultada: Curial, Barcelona, 1977), pàg. 303-304.

² Joan Francesc RÀFOLS, *Diccionario de artistas de Cataluña, Valencia y Baleares*, 1951 (edició consultada: Millà, Barcelona, 1980), pàg. 871.

³ AHCB, Fons notarial d'Agramunt, Josep Sevina, Manual 1768, fol. 240 v.

fixada sense referència documental a l'any 1720; potser caldria situar-la més tard, entre els anys 1730 i 1740, fet que ens duria a un aprenentatge després del 1751, data de la mort de Josep Sunyer i Raurell.

Arquitectura

Arquitectura civil a Cervera

A part de la intervenció escultòrica a la Universitat, on havia començat a treballar l'any 1775 en el frontó de la façana interior, la primera obra d'arquitectura civil a Cervera és la seva participació en la nova casa Dalmases, al carrer Major. Una relació d'obres fetes fins al 15 de setembre de 1777 recull un pagament de 59 lliures i 14 sous a Jaume Padró escultor “*per lo temps se ha ocupat en plantejar los portals, y fer los dibuxos dels marchs, y trauer las plantillas del portal major, y en fer lo floró y lligadas de guix que estan al recibidó, y, finalment, en fer ell y sos fadrins y aprenent lo march del quarto principal*”.⁴

Aquesta no seria, però, l'única empremta de Jaume Padró en l'emblemàtic carrer Major cerverí, ja que l'any 1785 projecta la façana del que havia de ser el *Real Colegio de Educandas*, una institució dedicada a l'ensenyament femení que havia estat promoguda pel mercader Antoni Martínez i la seva esposa. L'edifici, que integra al seu interior l'església de Sant Joan de Jerusalem, presenta una façana amb trets classicistes, construïda en la línia de moltes façanes de l'època al carrer Major, que s'edificaren sota la influència de la Universitat. Segons els comptes de la Fundació Martínez, es paguen 7 lliures a Jaume Padró “*per son treball en fer i delinear la planta del collegi de miñonas per la enseñansa pública se deurà fer a esta ciutat, inseguint la providència S. R. la qual planta se ha fet per a saber las obras deuran fer-se a dit fi necessàries*”.⁵

L'any 1786 Jaume Padró va planejar un engrandiment de la casa municipal, bé que les obres foren executades pel mestre de cases Marc Gaudier.⁶ S'havia de respectar l'obra existent, tot i que donant nova amplitud. Van afegir-li un

⁴ AHCC, Fons llinatge Massot-Dalmases, Compte de lo que importan las obras fetas en la casa nova, les quals tingueren principi en 15 de setembre 1777, full solt núm 312.

⁵ AHCC, Fons Municipal. Comptes de la Fundació Martínez, fol. 136.

⁶ L'any 1784 Marc Gaudier presenta una relació, juntament amb els mestres de cases Tomàs Borbonet,

nou portal amb la finestra corresponent, i una altra balconada. Padró va cobrar 5 lliures, 12 sous i 6 diners per la planta de l'obra nova. Les mènsules representen personatges al·lusius a les presons que hi havia als baixos. En el contracte de l'obra s'especifica que les figures de les mènsules que han de sostenir les llosanes dels balcons han de ser semblants a les dels altres dos balcons, però sense que n'hi pugui haver dues d'iguals, i posant la condició d'haver de presentar els dibuixos de les figures abans de procedir a llur execució.⁷ D'altra banda, Padró també va tenir cura de l'ornamentació de la sala dels consells el 1796, el projecte de la qual va consistir a traçar l'obra, dibuixar el perfil de les obertures i treballar les cornises, tot per un import de 19 lliures i 12 sous.⁸

Finalment, no podem oblidar la incursió del nostre protagonista en l'art i l'arquitectura efímera, de manera que l'any 1788 se li paguen 11 lliures per haver fet l'arquitectura fingida amb la qual es decorà la façana de l'ajuntament per la proclamació del rei Carles IV. De la mateixa manera, el 24 de setembre de l'any 1803, Jaume Padró cobra 33 lliures i 13 sous en concepte de "*los jornales empleados en componer el aparato del frontispicio de las casas consistoriales de la ciudad de Cervera, esto es, dirigir la obra, haser un nuevo disenyo para la adición del aparato, y demás conveniente que se ha ofrecido para la perfección del mismo*". Aquesta obra es correspon amb l'arquitectura efímera realitzada per la visita reial de Carles IV i la seva esposa, Maria Lluïsa de Parma, el mes de setembre de 1802, per la qual cosa veiem que un any més tard encara s'estaven realitzant pagaments com a conseqüència de la festa.⁹

Les obres a Santa Maria: el cor i el nou pòrtic

L'any 1757 es deliberà entre la comunitat de preveres la proposta de fer un nou cor i canviar l'altar major; el cor era del segle XV i el cadiram havia estat reemplaçat l'any 1516 pel fuster Joan Guerau, que segons el contracte l'havia de fer a semblança del que hi havia a Montserrat.¹⁰ Segons el Consell del 26 de març de 1757, els obrers de l'església fan entrega a la comunitat de preveres

Francesc Benach i Magí Vilar, sobre l'estat en què es troba l'església parroquial de Santa Maria de Cervera. Vegeu: AHCC, Fons Municipal, Consells 1784, fol. 92.

⁷ AHCC, Fons municipal, Llibres d'actes i negocis 1785-1788, fol. 95.

⁸ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 251-254.

⁹ AHCC, Fons municipal, Passada del Rey a Cervera (1802), fol. 43.

¹⁰ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 479.

una planta en la que “*se encontraran delineadas dos cosas, a saber és, un altar mayor y un nou cor, havent-se aquest de construir detrás lo altar mayor de esta parroquial, un y altre dintre del presbiteri*”.¹¹ Els preveres, “*per evitar tota queixa, disputas, y per a què dita obra se fasse a gust de tot lo poble*”, posposen la resolució fins que arribi a Cervera “*un nou ingenier que se diu ha de venir en breu per continuar la obra de la Universitat, dit ingenier, segons és, té intel·ligència, és habilíssim y un dels més pèrits que vuy se encontran en esta provincia*”.¹² L'objectiu, doncs, era que aquest suposat enginyer, del qual en desconeixem la identitat, es disposés a examinar la planta que s'havia confeccionat, i donés la seva opinió al respecte. També hi hagué un vot negatiu, al·legant que l'altar havia representat una despesa molt important. També es retreia l'inconvenient de posar el cor darrere l'altar, mentre el banc dels regidors seria al davant. Altres aconsellaven, prudentment, que no fos tocat res abans de tenir l'altar nou.¹³

L'escultor Josep Julià va fer la traça d'aquesta modificació, concretament, es tractava d'un projecte que incloïa el nou cor i l'altar major, i en cobrà 30 lliures, partida discutida per creure-la excessiva i perquè “*parece impropio y nada util el que se hiziesse la dicha planta pendiente el pleyto ante cuia decisión o ajuste no podía saberse el lugar en donde podría formarse el nuevo coro*”.¹⁴ En definitiva, l'obra de l'església estava molt endarrerida en deutes i de moment no es podia realitzar l'obra projectada.¹⁵ Es va crear una forta controvèrsia per aquest tema entre els obrers i els membres de la comunitat de preveres, fins que l'any 1760 els obrers, cansats d'excuses i dilacions,

¹¹ AHCC, Fons Comunitat de Preveres de Santa Maria, Consells 1753-1787, fol. 47.

¹² AHCC, Fons Comunitat de Preveres de Santa Maria, Consells 1753-1787, fol. 47.

¹³ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 479.

¹⁴ AHCC, Fons municipal, Obra de Santa Maria, 1760-1774, fol. 8 v. Josep Julià, escultor de Barcelona, apareix documentat a Cervera entre els anys 1762 i 1768. L'11 de novembre del 1762 s'obliga a fer un retaule del Roser per a la capella que la confraria del Roser tenia a l'església conventual de Sant Pere Màrtir. El 21 de febrer del 1768 reconeix haver rebut, conjuntament amb el mestre de cases Jaume Orobitg, una quantitat de diners per la construcció d'una capella i el seu retaule per a la casa de Josep Armengol, notari cerverí. No sabem si podem identificar-lo amb el mestre de cases homònim que el 1741 col·laborava en la construcció del santuari de Queralt, a Berga, obra que duia a terme la família dels Morató. Potser era avantpassat (fill o nét) de Joan Julià, escultor que el 1680 signava la sol·licitud que es va presentar davant el consell municipal de Barcelona per constituir el gremi d'escultors. Vegeu: J. F. RÀFOLS, *Diccionario de artistas de Cataluña...* (op. cit.), pàg. 602-603; Josep M. LLOBET PORTELLA, «Retaules de la Segarra (segle XVIII)», a *Butlletí de la Real Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*, X, Barcelona, 1996, pàg. 114-116; Josep M. LLOBET PORTELLA, «Retaules de Cervera (segle XVIII)», a *Palestra Universitària*, 14, Cervera, 2001, pàg. 119-121.

¹⁵ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 479.

enderrocaren una nit i a porta tancada les parets del cor. Segons la narració del prevere i arxiver Josep Teixidor: *“haven tingut notícia en la nit passada, que se espatllava lo cor, passi junt ab lo reverent Francisco Janer vicari, a conferir-me en esta parroquial iglésia, y havent encontrat en ella molts mestres de cases y manobras que, en efecte, estavan rompent las parets contiguas al cor, y part de las que eran sobre las dos ultimas cadiras de una, y altra part, se llevà acte de esta novedad com se trobaran en la iglésia alguns dels senyors obrers, y en especial lo senyor Francisco Niubó síndich, se passà a requirir per dit reverent Francisco Janer en lo nom expressat, que declaràs en nom de qui se destruhian ditas parets, qual respongué que en nom dels obrers se executava tot lo referit. Y com vuy dia se ha observat major novedat, puig que las parets que sircueixen lo cor se troban casi del tot espatlladas y arruinadas, de manera que las cadiras més altas sobrepujan a ditas parets, y se encontra lo cor sens portas, com V. R. haura observat, per tal se servira deliberar lo que deurà executar-se.”*¹⁶

Després d'aquestes vicissituds, l'any 1775 Jaume Padró fa el projecte per a un nou cor i pòrtic que s'obris a la plaça Major, que és enviat per la comunitat de preveres al bisbe de Solsona, Rafael Lasala. Sembla ser que en primera instància no s'acordaren els materials que s'havien d'utilitzar per a la construcció, ja que després es determinà que *“a fi de que estas correspongan ab lo demás edifici de la iglésia, que és de pedra picada, y hermós, se fassan així mateix de pedra picada ab alguns adornos, o relleus, y cornisa, que no sian de molt cost, però que estiga bé”*. La porta d'entrada al cor havia de ser de pedra del Talladell, les portes de fusta de noguer, i al davant del cor hi havia d'haver una reixa de fusta *“jaspejada ab alguns filets de or, o colradura”*. D'altra banda, el pòrtic exterior s'havia de fer de pedra picada amb tres portals, més gran el del mig, i havia d'anar des de *“la pared de la capella del Àngel, fins a la que's toca a la ciutat, que sa elevació no sia en ningun cas major que la de la O que està sobre dita porta, que sobre la porta gran del pòrtico se facia una volta de rajola en la forma deguda, que sobre esta se facia una o dos salas ab sas finestras, y portas corresponents ab lo demás, que al señor comissionat apareixerà convenient per lo varios fins y efectes que en lo dia són útils y necessaris a la mateixa obra, y finalment, que se facia la corresponent escala per pujar a aquellas, y lo trevol, y teulada que menestrer sia”* (vegeu el document 1 de l'apèndix).

¹⁶ AHCC, Fons Comunitat de Preveres de Santa Maria, Consells 1753-1787, fol. 47 v. - 52 r.

El pòrtic resultant, ubicat a mitja alçada de l'eix longitudinal del temple i adossat a l'edifici de la Taula de Canvi, està compost de tres arcs, els laterals més estrets, separats per pilastres toscanes que s'aixequen sobre podis, mentre l'entaulament superior presenta una doble cornisa motllurada (fig. 1). A l'interior forma un atri rectangular, dividit en tres trams, mitjançant arcs que reposen en pilastres al mur que dona a l'exterior, i en permòdols al mur que comunica amb l'interior. El tram central de l'atri està cobert amb volta d'aresta i els laterals ho estan amb volta de canó. A banda i banda de la porta d'accés a l'interior del temple, que té la forma d'un marc d'alcova motllurat, hi ha dos piques beneïteres que també formen part del disseny de Jaume Padró. A l'exterior, la façana del pòrtic està treballada amb carreus de pedra ben escairada, que es manté en tots els elements de suport de l'interior (arcs, pilastres) i decoració (portada, piques beneïteres), que contrasta amb l'enlluït blanc dels murs.

Val a dir que aquest pòrtic amb tres arcades constitueix un exemple insòlit en una església parroquial, ja que es considera una tipologia més pròpia de les esglésies conventuals. D'aquesta manera, Narváez apunta la triple portada o pòrtic sotacor com una de les característiques de l'arquitectura carmelitana, que posteriorment és adoptada per altres ordes.¹⁷ Efectivament, aquest tipus de pòrtic que ja apareixia al desaparegut convent de carmelites descalços de Sant Josep de Barcelona i que es remunta a models escurialencs (església de San José a Àvila, o l'església del convent de la Encarnación de Madrid), i posteriorment apareix en diverses esglésies conventuals catalanes, com la del convent del Remei, a Vic. A la Segarra el trobem a l'església del convent agustinià de Sanaüja, a la desapareguda Casa de la Missió dels Paüls a Guissona, i a la del col·legi de la Companyia de Jesús a Sant Guim de Freixenet. Finalment, el mateix tipus de pòrtic també el trobem a l'ermita de Sant Roc, a Sant Martí de Maldà. La inserció d'aquest tipus de pòrtic en façanes i ubicacions tan diverses evidencia la dificultat d'establir façanes prototípiques susceptibles d'algun tipus de classificació, és a dir, que ens trobem amb una sèrie d'elements recurrents però combinables entre si.

Per al finançament de l'obra, el bisbe Lasala aprova que s'utilitzi la partida de diners de la causa Pia de Francesc Castelló, sempre i quan els seus administradors no hi tinguin inconvenient. També aprova que la reixa del cor es financi de la bossa de Vestiments, i dona permís per treballar els matins dels

¹⁷ Carme NARVÀEZ, *El tracista Fra Josep de la Concepció i l'arquitectura carmelitana a Catalunya*, Universitat Autònoma de Barcelona, 2000, pàg. 86 (tesi doctoral).

Fig. 1.- Jaume Padró, pòrtic d'entrada, *circa* 1775. Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: AHCC).

dies festius en benefici de les obres, portant materials a peu d'obra fins a les nou del matí, que és quan comencen els oficis (vegeu el document 1 de l'apèndix).

Al mes d'agost del mateix 1775, *“en atenció de haver-se cobrat alguns atrasos de la ciutat de que no se tenia seguritat, ni encara esperansa”*, es pren la resolució de fer algunes variacions en el projecte de la fàbrica del cor *“fent-la al mateix temps de modo que lo cor sia acomodat, o corresponent, y proporcionat, y la iglésia més capàs, y acomodada per la concurrencia del Poble”*. Així que determinen d'estrènyer set pams el cor, *“esto és tot lo que se puga acostar las cadiras de la testera a la porta, respecte que aixís lo reverent clero estarà molt més recullit y acomodat; la iglésia sera molt mes capàs, y lo cor no tindrà la desproporció o irregularitat que en lo dia se li nota per tenir de ample 45 palms, y 37 solament de fondo o llarch, lo qual si no se estrenyia seria encara notablement major quant se hauria escursat, o tret aquellas 4 cadiras per part, que en junta del dia 3 del corrent se resolgué traurer-ne”*. Així mateix, s'acorda fer un lloc al rerecor per als músics, ja que no caldria fer una tarima cada vegada que hi hagi una festivitat gran. Per aquest i altres documents sabem que les obres del cor, pòrtic i cancell es feien a jornals, en lloc de fer-se a preu fet, de manera que hom considerava que hi havia més llibertat per variar el que fos necessari, tant dels acords com de la planta, *“lo que no fora fàcil si se feyan a preu fet”*. Finalment, s'acorda que un dels obrers sempre vigilarà que els mestres i manobres treballin com cal (vegeu el document 1 de l'apèndix).

El 27 d'abril de l'any 1776 documentem una època d'obres de 1.004 lliures, 19 sous i 3 diners que s'han gastat en les obres del cor, de les quals Jaume Padró n'ha rebut 72 lliures i 5 sous; els mestres de cases Tomàs Borbonet, Francesc Romeu, Josep Manyós i Francesc Benach, 665 lliures i 13 sous; el fuster Anton Reguer, 208 lliures, 17 sous i 11 diners, per fer els plànols, plantilles, adobar cadires, fer portes i trona, empostissar i altres concernents a l'ofici de fuster; el serraller Geroni Bosch la quantitat de 10 lliures, 6 sous i 6 diners; finalment, el ferrer Jaume Danis ha rebut la quantitat de 67 lliures, 16 sous i 10 diners. Al mateix memorial consta que per fer *“varios planos, treure plantillas y fer cercas se ha ocupat lo dit Padró varios dias y ratos”*, concretament 18 dies, els quals a raó d'una lliura i deu sous per dia, costaven 27 lliures i 15 sous. El disseny del cor i la reixa costava 7 lliures i 10 sous.¹⁸

¹⁸ AHCC, Fons notarial de Cervera, Josep Armengol i Perelló, Manual 1776, fol. 173.

Tot i que només es conserva parcialment, el disseny del cor era força respectuós amb l'obra gòtica del presbiteri, situant-se entre els pilars de la girola, que es mantenen íntegrament sense ésser recoberts, de manera que el cor es disposa en quatre trams entre els intercolumnis. L'accés a l'interior del cor des de la girola s'efectua per mitjà d'una porta flanquejada per pilastres amb capitells corintis i amb un entaulament recte, només ornamentat amb senzilles motllures. A la part central sobresurt un medalló coronat per una petxina, on es representa Crist sostenint la creu (fig. 2). A banda i banda de la porta les figures de mig cos dels apòstols Pere i Pau, que surten d'una base semblant a les piques d'aigua beneïda situades a l'interior del pòrtic. A banda i banda de la portada, se situen dos trams del rerecor, cada un amb la representació de tres apòstols, de mig cos, separats per pilastres amb un arc de

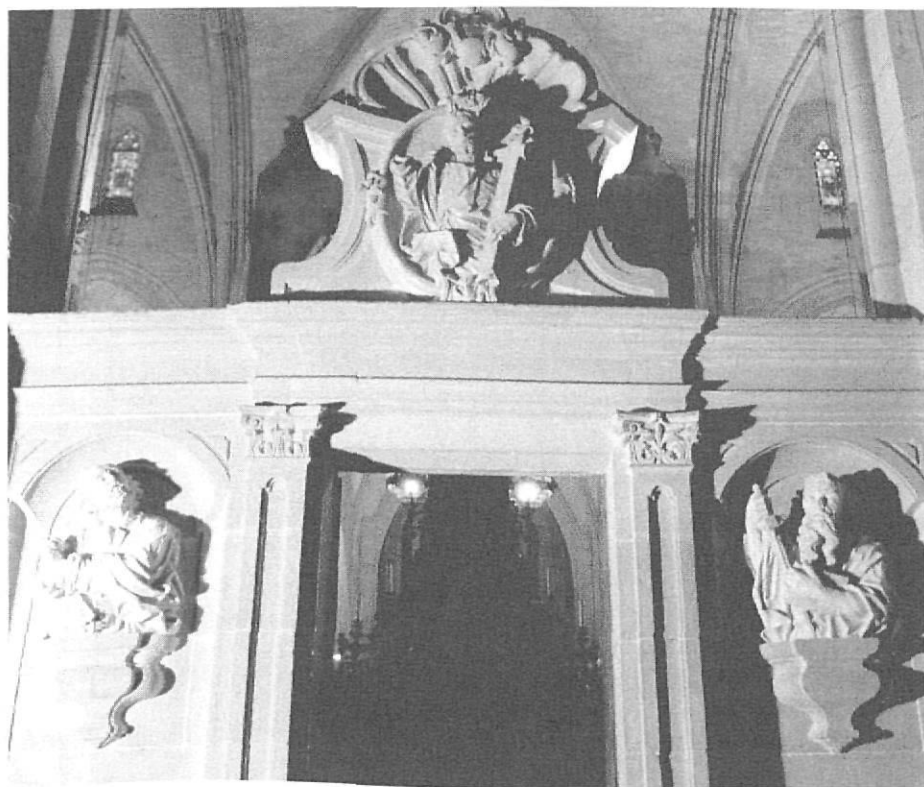

Fig. 2.- Jaume Padró, portada d'ingrés al cor, 1775-1782. Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

Fig. 3.- Jaume Padró, paret del rerecor. 1775-1782, Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

mig punt en relleu simulant una falsa profunditat de la fornícula (fig. 3). Tornant a la integració respectuosa del cor respecte l'obra gòtica, doncs, ens hem de remetre, tot i salvant les distàncies, al projecte (malauradament no realitzat) de Pere Costa per al presbiteri de la catedral de Girona, magnífic exemple d'inserció d'una obra barroca en una obra gòtica precedent.¹⁹

Escultura

Jaume Padró concebia les seves obres com el producte resultant de la suma de diverses arts, per això la seva activitat com a arquitecte ens ajuda a comprendre els seus conjunts escultòrics, ja que l'escultura adquireix tot el sentit i la màxima expressivitat en el context arquitectònic que l'envolta.²⁰ Tot i que s'ha intentat etiquetar Padró sota la influència de la normativa neoclàssica, la veritat és que els seus conjunts són un exemple de l'escenografia barroca de gran qualitat, i les imatges que executa tenen una clara inspiració en l'escultura romana del segle XVII (en l'esperit que anima i dóna moviment a les figures, l'expressió del rostre, i en els detalls com el drapejat o les cabelleres).

La primera obra documentada de Jaume Padró és el retaule de les Santes Espines per a l'església parroquial de Santpedor (el Bages), contractada el 2 de setembre del 1773 per un preu de 1.000 lliures, i destruïda el 1936.²¹ Poca cosa més sabem fins a l'any 1775, quan arriba a Cervera per treballar en la fàbrica del cor de l'església major. Paral·lelament, el mateix 1775 Padró intervé en el relleu que decora el timpà de la façana interior de la Universitat de Cervera, on sembla que les figures tinguin un caràcter clàssic, tot i que es tracta d'un miratge produït pel tema (la saviesa envoltada dels símbols de les arts i les ciències) i per l'arquitectura d'un temple jònic que hi ha dins de l'escena. El 5 d'agost del 1777 la Universitat acordava encomanar-li el retaule de la capella (també esmentat com a teatre), actual paranimf, de la mateixa Universitat cerverina, per ser un escultor "*que se cree el más hábil de la provincia*". L'encàrrec, que també incloïa part arquitectònica, no va signar-se fins al 1780, realitzable en el

¹⁹ Joan Ramon TRIADÓ, "Arquitectura religiosa moderna" a *Art de Catalunya*, 5, L'Isard, Barcelona, 1999, pàg. 115.

²⁰ Joan-Ramon TRIADÓ, *L'època del Barroc, s. XVII-XVIII*, (Història de l'art català, V), Edicions 62, Barcelona, 1984, pàg. 250.

²¹ Vegeu-ne més dades i una descripció: A. VILA I SALA, *Notícia històrica de les Dos Santes Espines de la Corona de Jesucrist*, Tip. Católica, Barcelona, 1894, pàg. 57-59.

termini de 5 anys, per un preu de 5.000 lliures (Padró només demanava 2.200 lliures inicialment, però va consultar el preu del projecte amb l'aragonès Joan Adam, aleshores a Lleida). Féu les imatges del retaule en alabastre (la Puríssima i diversos àngels), i les imatges de les petxines que sostenen la cúpula en guix (els quatre evangelistes, amb parelles d'àngels en els ovals superiors).²²

El 30 d'agost del 1783 s'inaugurava el retaule que Padró havia fet per a la cripta de la seu de Manresa, on es veneraven les relíquies dels sants Màrtirs.²³ El 1784 féu un retaule de la Mare de Déu dels Dolors a l'església parroquial de Sant Martí de Maldà (l'Urgell), que es va situar a la capella de Santa Anna pel preu de 50 lliures; la figura central va costar 22 lliures i 10 sous de més.²⁴ El 7 de febrer del 1788 l'escultor contractava amb el comte de Guimerà un nou retaule major per al santuari de la Bovera (municipi de Guimerà, l'Urgell); a part de l'estructura havia de realitzar les figures en fusta de sant Pere d'Alcàntara i sant Jaume, patronímics dels nobles que sufraguen l'obra, i un medalló central amb relleus d'episodis marians; a la part inferior, l'heràldica de la casa senyorial i l'escut de la Mare de Déu.²⁵

El 1792 Rafael Lasala, bisbe de Solsona, davant la prohibició reial de fer retaules en fusta (prohibició que arrenca de la Reial Ordre de Carles III de l'any 1777), demana als escultors que treballen en territori del bisbat que comuniquin en quines obres de fusteria estan treballant, per tal que les puguin acabar, però amb el compromís de no emprendre'n cap altra. En una d'aquestes respostes enviades pels escultors trobem la de Jaume Padró, que fa constar que estava realitzant el tron de la Verge del Camí, al seu santuari de Granyena (la Segarra), i al qual “*solo le faltan dos anxelitos para estar del*

²² A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 302-303 i 481.

²³ Josep M. GASOL, *La Seu de Manresa: monografia històrica i guia descriptiva*, Col·legiata Basílica Sta. Maria de la Seu, Barcelona, 1978, pàg. 120, 123, 228 i 230. Vegeu-ne una detallada descripció: Maria Pilar JOVER SANTINÀ, *L'obra de Jaume Padró i Cots escultor a Cervera i Manresa*, Virgili i Pagès, Lleida, 1986, pàg. 50-56.

²⁴ Martinell esmenta aquest retaule, en canvi, s'inventa la realització d'una imatge de sant Francesc Xavier pel retaule de la Puríssima a la mateixa parroquial de Sant Martí de Maldà l'any 1788. La font de Martinell és la monografia de Llobet Martí, però aquest últim no explica una segona obra de Padró. La confusió es va originar per l'escriptura enfarfegada de Llobet Martí. Vegeu: Ramon LLOBET MARTÍ, *Monografia o breu descripció histórico-geogràfica de la vila y parroquia de Sant Martí de Maldà*, Imprenta Mariana, Lleida, 1907, pàg. 104-105; Cèsar MARTINELL, *Barroc acadèmic 1731-1810* (Arquitectura i escultura barroques a Catalunya, III), Alpha, Barcelona, 1963.

²⁵ Sanç CAPDEVILA I FELIP, *El santuari de La Bovera*, Tallers Tipogràfics Suc. de Torres & Virgili, Tarragona, 1929, pàg. 33.

todo concluhída".²⁶ Segons Bach, les obres del cambril van fer-se entre 1789 i 1792, en les quals van intervenir un escultor sense nom que féu quatre apòstols en guix (Padró?), el fuster cerverí Anton Greoles i el pintor Joan Retambacker, que va cobrar 625 lliures per la seva feina.²⁷

En data indeterminada, Padró féu la làpida sepulcral de Francisco Fuertes Piquer, canceller de la Universitat de Cervera, per a l'església de Sant Antoni; l'escut superior ara es conserva al Museu Comarcal de Cervera. També va cisellar la imatge de la Mare de Déu del Carme per a la capella de l'Hospital. Se li atribueix una figura de terracuita, ja que sembla que féu diverses figures d'apòstols amb aquesta tècnica, en concret, un sant Pau que es conserva al Museu Comarcal de Cervera amb el número 1.149 d'inventari.²⁸

Les imatges del cor

Tal com s'ha indicat a l'apartat sobre arquitectura, durant la primera meitat del segle XVIII es pretenia enderrocar el cor, i al mateix temps substituir el retaule major, per tal de realçar la decoració de l'església de Santa Maria, que durant aquell període d'esplendor de la ciutat havia anat renovant quasi tot el mobiliari litúrgic. Finalment, després d'algunes tensions, el 1775 la comunitat de preveres decideix endegar la construcció d'un nou cor per a l'església, i va donar l'encàrrec a l'escultor Jaume Padró. Després de bastir les parets, l'any 1777, es començava a ornamentar el rerecor amb diferents bustos escultòrics.²⁹ Les obres van durar fins al 27 d'octubre del 1782, data en què es realitza el darrer pagament de 18 lliures a Padró per les obres d'escultura realitzades, en concret "*per lo cost de un apòstol que féu per lo cor de la iglésia parroquial de esta ciutat, y ab estas quedà enterament satisfet de tot son treball fet per dit cor, tant del Salvador com dels demás apòstols*".³⁰

²⁶ ADS, Obres, Carpeta 23, full solt.

²⁷ Antoni BACH I RIU, *Un poble de la Segarra. Granyena*, Arxiu Diocesà de Solsona, Solsona, 1980, pàg. 76-77.

²⁸ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 484 i 519; M. Teresa SALAT I NOGUERA, "Sant Pau. Jaume Padró", a Carme Bergés (coord.), *Cervera, tresors secrets... La formació d'un museu*, Museu Comarcal de Cervera, Cervera, 2001, pàg. 51-52.

²⁹ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 140 i 479-480.

³⁰ AHCC, Fons municipal de Cervera, Llibre de l'obra de Santa Maria, 1781-1800, fol. 77 r.

Els personatges representats són catorze apòstols, més Jesucrist. Segons els textos evangèlics, només hi havia dotze apòstols, dels quals era costum rebutjar l'aparició de Judes Iscariot entre els elegits, per tant en resten onze. Els onze apòstols són ben coneguts. Els altres tres són sant Pau, el fariseu de nom Saule, que va participar en la lapidació de sant Esteve, però que es va convertir gràcies a l'aparició de Jesucrist mentre anava camí de Damasc, considerat apòstol perquè va evangelitzar els gentils del Pròxim Orient; sant Esteve, un dels set diaques elegits pels apòstols, primer màrtir del cristianisme, i sant Bernabé, company de fatigues de sant Pau en la seva evangelització. El conjunt està concebut de forma simètrica, o sigui, que la porta d'entrada centralitza la composició, però a aquesta no s'hi arriba directament, per tant, hom sempre veu les parets laterals del cor abans que la porta. A banda i banda de la porta hi ha dos panys de paret, o sigui, un total de quatre. En cada pany trobem la representació de tres apòstols.

La porta està coronada per la imatge de Jesucrist que ostenta la creu del seu martiri; està flanquejat pels dos pilars de l'Església cristiana: sant Pere, amb les claus, símbol del poder terrenal i celestial de l'Església, i sant Pau, que va morir decapitat per una espasa (fig. 2). Als dos panys de paret a l'esquerra de la

Fig. 4.- Jaume Padró, sant Judes Tadeu (detall del rerecor, 1775-1782). Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

Fig. 5.- Jaume Padró, sant Andreu (detall del rerecor, 1775-1782). Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

porta hi trobem sis apòstols: sant Judes Tadeu, decapitat per una destrat (fig. 4); sant Simó, partit en dos per una serra; sant Bartomeu, que ensenya la seva pròpia pell, ja que fou espellat en viu; sant Jaume, el menor, que porta una mitra i un bastó, i fou el primer encarregat de l'Església a Jerusalem després de la mort de Jesucrist, i la seva mort fou produïda per un cop de bastó al cap; sant Joan, que du les escriptures, una ploma i una copa, ja que s'identifica amb qui va escriure un dels quatre evangelis, a més, per demostrar la seva fe va beure d'una copa que contenia verí, i sant Andreu, que fou martiritzat en una creu en forma d'aspa (fig. 5). Als dos panys de paret a la dreta de la porta trobem els altres sis apòstols: sant Jaume, el major, porta els atributs dels pelegrins, el barret, les conques i la carbassa; sant Esteve ensenya unes pedres, ja que fou lapidat; sant Felip porta una creu, ja que fou crucificat (fig. 6); sant Mateu amb un llibre i una ploma, és un dels autors dels quatre evangelis; sant Tomàs apareix amb una esquadra, ja que féu un palau per a un rei de l'Índia, i, finalment, sant Bernabé amb una corda al voltant del coll, ja que abans de morir cremat el lligaren amb una corda (altres versions diuen que fou lapidat).

Fig. 6.- Jaume Padró, sant Felip (detall del rerecor, 1775-1782). Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

Fig. 7.- Jaume Padró, àngel (detall del retaule del Sant Misteri, 1789-1791), Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

La totalitat dels apòstols, fets en alabastre, estan sortits de la mà de Jaume Padró. Hom podria tenir algun dubte, sobretot pel sant Joan, però totes les figures presenten les mateixes característiques d'execució. D'entrada ens trobem davant d'escultura d'una qualitat excepcional, d'una finor propera a les obres de Josep Sunyer i Raurell. Tot i que els models estan basats en l'escultura romana del segle XVII, transmeten un aire clàssic ben aconseguit, ja s'arriba a la perfecció de la fàbrica, i a transmetre les emocions de les figures (fig. 4-6). Cal destacar l'expressivitat dels rostres, realitzats mitjançant una sèrie de detalls (cabells, arrugues i ulls). Els cabells tenen molta credibilitat, no semblen postissos, són mòbils i ben trepanats. Igualment passa amb les arrugues del front i dels ulls. Els ulls estan fets d'una manera molt clàssica, sense nineta, i amb la carúncula lacrimal ben marcada. Finalment, el drapejat és la part més fluixa, ja que, tot i el detallisme dels plecs, gaudeixen d'un acabat menys delicat que la resta.

El retaule del Santíssim Misteri

A final de la dècada dels anys 80 del segle XVIII, Jaume Padró inicia el retaule de la capella del Sant Misteri a l'església major de Cervera (fig. 8), un altre magne projecte del mateix caire que el retaule de la cripta de la Seu de Manresa, o el de la capella de la Universitat de Cervera. La història d'aquesta obra arrenca amb la creació d'una causa pia per part del mercader Tomàs Mora, els rèdits de la qual es dedicarien a quatre activitats diferents; una d'aquestes seria una segona festa anual pel Sant Misteri, i, si hi hagués alguna quantitat sobrerera, es dedicaria als "*adornos del altar y la capilla de la santa reliquia*". Passava el temps, i cada any hi havia un excedent de 160 lliures, per això es va decidir d'endegar les obres d'un retaule (vegeu document 6 de l'apèndix). Malgrat tot, els mateixos administradors de la causa pia consideraven que l'espai no era gaire adequat: "*no dubto que la escases de llum que pateix la capella, y la poca, lo malamen que li ve, farà que los colors dels jaspes no sian tan reparables y distingits, y li rellevarà molt de son mèrit*".³¹

Cal dir que el retaule té tres fases d'execució. La primera comença a l'agost del 1788, quan els administradors de la causa pia, que també ho eren de la capella del Sant Misteri, havien endegat les gestions per a la construcció del

³¹ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (6 març 1801).

Fig. 8.- Jaume Padró, Tomàs Padró i Josep Gil, retaula del Sant Misteri, 1789-1809. Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

nou altar. El 24 d'agost del 1788, Jaume Barcallí, comerciant de jaspi de Tortosa, respon les consultes efectuades pels administradors.³² Barcallí informa que havia demanat pressupost a un mestre d'obres de la catedral, segurament de Tarragona, on es portava a terme la feina, el qual "*entendió también en las columnas de la Universidad [de Cervera]*", però els preus s'havien de fixar segons les mides de l'obra a realitzar (vegeu document 3 de l'apèndix). Finalment, en data indeterminada entre setembre i desembre del 1788, se signava el contracte entre els administradors i un parell de mestres d'obres, Josep Gil i Jaume Farré (també esmentat com a mestre Pineda), per un seguit de peces destinades al retaule del Sant Misteri. El contracte és molt ric en matisos, pel que fa a les diferents parts que componien l'obra, així com els diferents colors dels jaspi (vegeu document 4 de l'apèndix). Segons Duran i Sanpere, s'havia recomanat que es volia la mateixa qualitat de material que l'utilitzat en el retaule major de l'església de Santa Maria del Mar, a Barcelona.³³ Al marge del jaspi, també es va utilitzar l'alabastre de Sarraí, ja que, segons els administradors, en el retaule es van utilitzar: "*jaspes y mármoles de Tortosa, Tarragona y Sarraí*" (vegeu document 6 de l'apèndix). Segons una carta sense data, d'entorn 1790, també es parla de "*la pedra negra se trau de las pedreras de Torroja, poble del Priorat de Escala Dei*", o sigui, la llicorella o pissarra de la serra del Montsant (el Priorat).³⁴

Gil i Farré serien els mestres que també haurien treballat a la Universitat certerina, perquè, en una carta del 19 d'abril del 1790, protesten de la pèrdua de diners que els suposa l'obra, ja que "*se baren beure per enganyats quant varem veure lo modelo del retaule, que's pansavam qu'ere com lo de la universitat*".³⁵ Per tant, el contracte fou signat amb Gil i Farré perquè eren mestres amb qui ja s'havia tractat, però la carta de Barcallí esmenta "*otro maestro lo aconseja aún mejor [el preu]*" (vegeu document 3 de l'apèndix). Cal identificar aquest altre mestre amb Josep Miralles i Sorts, qui el 27 d'agost del 1788 envia una llista de preus als administradors de la capella.³⁶ Miralles Sorts havia treballat sota les ordres d'un escultor com Lluís Bonifàs i Massó, ja que el 1771 féu el basament del retaule major de la parroquial del Vendrell (el Baix

³² Sobre el comerç de jaspi tortosí, vegeu: Joan Hilari MUNOZ I SEBASTIÀ - Salvador-J. RIVIRA I GÓMEZ, "La indústria del Jaspi de Tortosa a l'edat moderna (segles XVI-XVII)", a *Nous Col·loquis*, I, Tortosa, 1997, pàg. 33-55.

³³ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 483.

³⁴ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (circa 1790).

³⁵ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (19 abril 1790).

³⁶ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (27 agost 1788).

Penedès); també cal destacar la realització de l'església neoclàssica de Villalonga del Camp (el Baix Camp) a partir de 1796.³⁷

Les deu columnes de jaspi es van comprar a Tortosa, pel preu de 215 lliures, 12 sous i 6 diners, pagats en dues parts pels intermediaris (Jaume Barcallí i Magí Retlla) als extractors del material, "*mestre Babi tortosí*" i "*Rafel Gienbert, moro del Batero*", els dies 23 de maig i 12 de desembre del 1789 (vegeu document 5 de l'apèndix). El jaspi era recollit a la ribera de l'Ebre per una embarcació capitanejada per un patró de Blanes, que la duia fins al port de Tarragona.³⁸ A Tarragona eren treballades per Gil i Farré. El treball fou pactat per la quantitat de 560 lliures i 5 sous, pagadores en tres terminis, però s'hi van afegir altres despeses com 100 lliures pel poliment de vuit columnes, 9 lliures per un plafó i altres de tipus logístic. Els pagaments foren satisfets en tres parts d'iguals quantitats de 199 lliures, 4 sous i 4 diners, els dies 18 de maig, 15 de setembre i 19 d'octubre del 1789 (on s'afegeix una indeterminada quantitat de 50 lliures); i, finalment, una quantitat de 75 lliures "*a bon compte per las columnas*", el 2 de setembre del 1790. Però també hi hagueren despeses al marge, com les 60 lliures i 1 sou que foren entregades el 21 d'abril del 1790. Un cop s'anaven enllestint les obres, les peces eren carregades en grans quantitats pels traguiners de Tarragona, i arrossegades per animals fins a Cervera. En concret, es portaren 1.017 arroves i 11 lliures (10.581,2 quilos) entre 1789 (12 d'agost, 3 i 16 d'octubre i 8 de novembre) i 1790 (20 de febrer, 21 d'abril i 2 de setembre), les quals a més de la despesa del refresc dels traguiners, sumaren una total de 257 lliures, 17 sous i 9 diners (vegeu document 5 de l'apèndix).

Després va comprar-se l'alabastre. El 28 de novembre del 1789 es pagaven 90 lliures i 5 diners al rector de Sarraí per "*la pedra que li tenim encarregada*". L'alabastre també fou transportat per animals, però en aquesta ocasió foren traguiners de la Segarra (Cerveró, Teixidó, Porta "*de Sant Pere [dels Arquells?]*" i Tos de Granyanella), en quantitats més petites. En concret, es portaren 325 arroves i 6 lliures (3.382,4 quilos) entre gener i febrer del 1790, més el refresc dels traguiners, i sumaren una despesa de 41 lliures, 15 sous i 8 diners (vegeu document 5 de l'apèndix).

³⁷ Vegeu: Lluís NARANJO I TEIXIDÓ, *L'església arxiprestal del Salvador del Vendrell*, Ajuntament del Vendrell, El Vendrell, 1991; Anna Isabel SERRA I MASDÉU, *L'església parroquial de Sant Martí de Vilallonga del Camp*, (El Codony, 2), Cossetània, Valls, 1998.

³⁸ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (19 abril 1790).

Quan el material arribava a Cervera era muntat per Pere Sitges, esmentat com a mestre fuster i “*arquitecto*” (en qualitat de muntador). Sitges també havia fet les “plantilles”, o sigui, les peces en fusta que per la seva figura i les seves dimensions havien de correspondre a les de la peça que hom volia obtenir. Fent plantilles per als mestres de Tarragona està documentat 30 dies a l'abril del 1789; fent plantilles per pedra de Sarraí està 5 dies a l'octubre del mateix 1789, i 6 dies el març del 1790. Després el trobem treballant, sense especificar en què, 23 dies entre abril i maig del 1790, i 68 dies entre novembre del 1790 i gener del 1791. En total, el seu sou puja a 103 lliures, 12 sous i 6 diners, més 15 lliures i 18 sous de material vari (punes, aiguacuit, calç, fusta de noguer i d'àlber). També apareixen una sèrie d'ajudants, el mestre Benet Ripollès i el seu fill, més dos aprenents, que cobren 58 lliures, 18 sous i 2 diners, per treballar els mesos de setembre, octubre i novembre del 1790. I un ferrer com Germà Bosch rep 27 lliures, 7 sous i 6 diners el desembre del mateix 1790 (vegeu document 5 de l'apèndix).

Finalment, Jaume Padró cobrava un total de 123 lliures, 7 sous i 6 diners pel seu treball, el qual es desgrana en 12 lliures, 2 sous i 6 diners en diferents jornals i material per fer les “plantilles”, i que cobra el 25 d'abril del 1789; 19 lliures per “*lo modello del altar*”, a mitjan mes de maig del 1789, i 92 lliures i 5 sous per “*lo tocant a las mans de escultor*”, entregades en dues parts l'1 i el 31 de desembre del 1790. Fou ajudat per Bernat Pujol, també escultor, que rebia 10 lliures, 6 sous i 3 diners (vegeu document 5 de l'apèndix).

A totes aquestes quantitats, cal sumar 55 lliures, 4 sous i 6 diners per conceptes varis com pagar un traginer per portar les “plantilles” del retaule fins a Tarragona, pel fet d'arranjar caixes de transport, o per comissions. Però si fem una suma de tot allò pagat entre l'abril del 1789 i el gener del 1791, la quantitat final és de 1.722 lliures, 14 sous i 5 diners. Per això, no és d'estranyar que l'administració es quedés sense fons per pagar, i que el 23 d'agost del 1791 digués que en dita “*obra se han gastado ya crecidas sumas, però no se halla la administración con caridades suficientes para poderla perfeccionar, por lo que se haze preciso valerse de otros recursos*”. Llavors demanen permís al bisbe per agafar 300 lliures i 10 sous de la causa pia “*para la continuación y adelantamiento del nuevo altar*”, quantitat que havia d'anar cap a una altra partida, però s'havia de fer “*en las presentes circunstancias de no poderse concluir el nuevo altar por falta de medios*” (vegeu document 6 de l'apèndix).

La primera fase constructiva acaba amb l'estructura principal: el pedestal, les deu columnes i les quatre figures d'alabastre dels àngels de tamany més

gran. Els àngels tenen l'estil propi de Jaume Padró (fig. 7, 9 i 10). La segona fase constructiva tornaria quan l'administració va obtenir diners suficients, fet que no va passar fins a l'any 1799. En aquesta segona fase es va acabar la part arquitectònica, i es féu el sagrari, que s'havia de fer segons els gravats del llibre de "*los viatges de [Antoni] Pons*", en concret, com els que mostraven el "*sacrari del Escorial*" i "*un tabernaculo de Nostra Senyora del Temple de València*"; curiosament, el sagrari del retaule major de l'Escorial és una obra del segle XVI, això sí, en jaspi.³⁹ En carta de 5 de desembre del 1799 sabem, al marge que la direcció continua en mans de Padró, que les obres foren confiades per 400 lliures, altra vegada a Josep Gil i el seu fill.⁴⁰ En carta d'11 de febrer del 1800, l'administració de la Capella del Sant Misteri havia entregat 150 lliures a Josep Gil, i 58 lliures, 17 sous i 3 diners al seu fill.⁴¹ En carta de 18 de març del 1800 s'afirma que volien entregar unes altres 100 lliures, i que un fabricant d'aiguardent de Guissona podia portar material, després de descarregar a Reus.⁴² I encara hi ha pagaments el 24 de gener del 1802.⁴³ Tot i que en la documentació no apareix el fill de Jaume Padró, Tomàs, s'han d'atribuir a la seva mà la parella d'àngels que custodien el sagrari (fig. 11), així com el grup d'àngels que talla la Vera Creu (fig. 12), ja que són estilísticament idèntics a la resta de la seva obra conservada.

La tercera fase de treball es documenta entre 1808 i 1809, sota les ordres de Tomàs Padró. Tomàs rep un total de 327 lliures, 14 sous i 6 diners, repartits en diferents pagaments: "*lo grupo de la creu del remate del altar del Sant Misteri*", o sigui, el grup de la Puríssima (fig. 13), l'1 de desembre del 1808; "*los jornals dels gerros del remate del altar*", el 30 de gener del 1809, i "*los jornals de escultura dels gerros del pedestral*", el 10 de març del 1809, entre altres feines menors. A part del mestre, també trobem documentada la tasca del fuster Josep Martí, el febrer del 1809, on destaquen els dies "*empleats en apariar los 8 àngels*", que rep un total de 62 lliures, 4 sous i 6 diners; el daurador Francesc Reguer, entre desembre de 1808 i febrer de 1809, on destaquen el "*dorar los ratgs del remato del sacrari*" o "*pintar y dorar la barandilla*", que rep un total de 247 lliures i 10 sous, i els ferrers Isidre Jornada i Joan Andreu, que l'octubre

³⁹ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (6 març 1801).

⁴⁰ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (5 desembre 1799).

⁴¹ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (11 febrer 1800).

⁴² AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (18 març 1800).

⁴³ AHCC, Fons municipal, Retaule del Santíssim Misteri, paper solt (24 gener 1802).

Fig. 9.- Jaume Padró, àngel (detall del retaule del Sant Misteri, 1789-1791), Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

Fig. 10.- Jaume Padró, cap de nena (detall del retaule del Sant Misteri, 1789-1791), Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

del 1808 realitzen “la barandilla del presbiteri de la capella del Sant Misteri” per un import de 178 lliures, 4 sous i 3 diners, i l’abril del 1809 reben 34 lliures, 19 sous i 2 diners per altres tasques menors.⁴⁴

El continuador del taller familiar: Tomàs Padró i Marot

Un dels fills nascut de la unió matrimonial entre Jaume Padró i Ramona Marot fou Tomàs, batejat el 1778 i apadrinat per l’escultor manresà Pere Sunyer. Tomàs Padró es va casar el 1804 amb Maria Anna Pijoan, filla de Cervera. Un dels seus fills fou Ramon Padró i Pijoan, que va esdevenir pintor de certa fama.⁴⁵

⁴⁴ AHCC, Fons Dalmases, C-38, papers solts.

⁴⁵ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 235 i 477; Josep M. RAZQUIN I JENÉ, *Gent de la Segarra*, Projectos Editoriales y Audiovisuales CBS, Barcelona, 1998, pàg. 432-433.

Fig. 11.-Tomàs Padró (atribuït), àngel (detall del retaule del Sant Misteri, 1799-1802). Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

Fig. 12.-Tomàs Padró (atribuït), grup d'àngels tallant la Vera Creu (detall del retaule del Sant Misteri, 1799-1802). Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

El 4 de juliol del 1807, Tomàs Padró contracta, juntament amb el seu cosí Jaume Padró i Quer, l'execució del retaule de Nostra Senyora de Joncadella, per a l'església parroquial de Sant Martí de Torroella (el Bages), per un preu de 675 lliures; obra desapareguda el 1936.⁴⁶

Una de les obres realitzades per Tomàs Padró, més monumentals i singulars, sortosament conservada, i que porta l'empremta indiscutible del seu pare, és la decoració de l'església de San Salvador, a Vilalta (municipi de Vilanova de l'Aguda, la Noguera), executada entre 1811 i 1814. Un nou temple de considerables dimensions patrocinat pels barons de Ribelles, senyors del lloc. A l'interior, destaca una cúpula sobre petxines, amb les escultures dels evangelistes

⁴⁶ Joaquim SARRET I ARBÓS, *Manresa, ciutat de Maria*, Estampa Catòlica D. Vives, Manresa, 1905, pàg. 178.

Fig. 13.- Tomàs Padró (atribuït), Puríssima (detall del retaule del Sant Misteri, 1808). Església de Santa Maria de Cervera. (Foto: Jordi Prat).

de cos sencer, que pretén ser una còpia exacta de la cúpula de la capella del paranimf de la Universitat de Cervera, obra de Jaume Padró, i que aquí és fidelment –i de forma molt reeixida- reproduïda pel seu fill. Entre totes les èpoques de rebuda que documentem per l'església de Vilalta, Tomàs Padró cobra unes 1.332 lliures per la feina feta a l'interior del temple, i que comprenia des de l'ornamentació de la cúpula, cornises i marcs arquitectònics de les pintures que havien d'anar als altars, fins a obra menor com les sacres o una custòdia de fusta, juntament amb els escuts d'armes dels barons de Ribelles, que naturalment havien de figurar com a promotors del temple.⁴⁷

Tomàs Padró va intervenir en alguns ornaments litúrgics que formaven part de la reforma que s'estava portant a terme de l'antiga església parroquial de Santa Maria en el castell de Ribelles, concretada bàsicament en la renovació de la volta, l'addició de cornises motllurades i la construcció d'un nou campanar. L'any 1814 se li paguen 15 lliures per una imatge de la Mare de Déu del Roser, i el 1817 rep 263 lliures per una imatge de la Mare de Déu, les medalles i dos àngels "*ab sos trofeos*". Val a dir que Tomàs Padró també rebrà més encàrrecs dels mateixos barons de Ribelles: el 1813 havia rebut 42 lliures per fer els pilars i la capçalera del llit de *Don Francisco Duran*, així com la medalla de sant Francesc Xavier per a la capçalera i quatre taules raconeres⁴⁸.

El 1817 se li atribueix la realització de la imatge de sant Pere, situada en el retaule de l'església de Sant Pere el Gros, a Cervera. Obra en fusta pintada, que porta l'esmentada data inscrita, ara conservada al Museu Comarcal de Cervera amb el número 1.258 d'inventari.⁴⁹

Segons les notes del cronista del convent de Sant Antoni de Pàdua de Torà, Tomàs Padró féu un retaule per a l'església d'aquest convent, on destacaven les imatges de sant Josep, sant Pere i santa Magdalena. L'obra fou beneïda el 6 d'agost del 1820.⁵⁰

⁴⁷ En la construcció de l'església de Vilalta, també tingueren un paper destacat altres artífexs, com el mestre de cases Jaume Martí, que devia fer-se càrrec de les obres, o el fuster de Guissona Josep Soldevila, encarregat de tots els treballs de fusteria, així com dels motlles de les cornises, impostes, bases i pilastres de les capelles. També intervenen el daurador Miquel Moliner, els serrallers Ramon Minguell i Anton Corbella, i el ferrer de Cabanabona Jaume Bosch. Vegeu: ANC, Fons llinatge Bofarull, Barons de Ribelles, Èpoques de les obres de reconstrucció de l'església de Santa Maria de Ribelles i Vilalta, fulls solts núm. 076.

⁴⁸ ANC, Fons llinatge Bofarull, Barons de Ribelles, Èpoques de les obres de reconstrucció de l'església de Santa Maria de Ribelles i Vilalta, fulls solts núm. 076.

⁴⁹ A. DURAN I SANPERE, *Llibre de Cervera...* (op. cit.), pàg. 111.

⁵⁰ APTO, *Llibre de las cosas notables del convent de Sant Antoni de Pàdua de Thorà*, fol. 63. Confronteu:

Finalment, dins l'àmbit de l'art efímer, tal i com Pere Costa havia fet amb el monument funerari a Felip V, o com el seu pare, Jaume Padró, féu amb el túmul funerari de Carles III, Tomàs Padró realitza l'any 1818 un túmul funerari per a la reina Isabel de Bragança (més coneguda com Isabel de Portugal), neboda i segona esposa de Ferran VII.⁵¹

L'última obra escultòrica documentada de Tomàs Padró és el retaule major de l'església de Sant Francesc a Reus (el Baix Camp), que va deixar inacabat el 1827, quan es data la seva mort; obra no conservada.⁵²

Jaume COBERÓ, *El convent de Sant Antoni de Padua: 300 anys d'història*, Associació del Patrimoni Artístic i Cultural de Torà, Torà, 1997, pàg. 64.

⁵¹ Josep M. LLOBET PORTELLA, *Cent episodis de la història cerverina*, Ajuntament de Cervera i Diputació de Lleida, 1992, pàg. 228.

⁵² J. F. RÀFOLS, *Diccionario de artistas de Cataluña...* (op. cit.), pàg. 871.

Apèndix documental

1

1775, 10 i 25 d'agost

Acta de resolució de la comunitat de preveres de Sant Nicolau, a l'església parroquial de Cervera, sobre el fet de construir un nou cor i un pòrtic o cancell per al temple. S'adjunta una carta de resposta del bisbe de Solsona.

AHCC, Fons de la comunitat de preveres, Llibre de Consells, 1775, fol. 47 v. - 51r.

Sobre la construcció del nou cor, y pòrtico a la porta de la iglésia, que mira a la plassa major.

Vuy als 10 de agost de 1775 convocats los reverents preberes comunitaris y confreres en la sacristia de Nostra Senyora dels Dolors (ahon se acostuman convocar-se y congregar-se), y consell general tenint fou proposat per lo reverent doctor Francisco Romeu, procurador en orde primer de la reverent Comunitat dient.

Molt reverent señor. Lo motiu de convocar a V. R. és per fer-li present lo projecte que los illustres señors Obrers de esta parroquial iglésia han format per la construcció del nou cor y pòrtico a la porta de la present iglésia que mira a la plasa major, y també la carta de su Il·lustríssima que aproba la resolució presa per la illustre Junta de la Obra, quals papers, per medi de son secretari, han pasat a les meuas mans, per a què los fes presents a V. R., y resoldrer lo que sia de son agrado. Y en continent se passa a llegir dits projecte y carta de su Il·lustríssima, que son del thenor següent.

Ab junta de la obra de la iglésia parroquial de la present ciutat de Cervera, que se celebrà lo dia 3 de agost del present any 1775, fou resolt fer-se las fàbricas del cor de dita parroquial iglésia y un pòrtico y cansell de la porta que mira en vers la plasa major de dita iglésia, de la forma següent.

Primerament, en quat a lo del cor, se ha resolt que las cadiras no se toquen de ahont ara són, si sols que se'n tragan quatre de cada part (las que estan més cerca del altar major), so és, de la línia de dalt, y dos de la línia de baix, pués a més de ser esta la idea millor, perquè aixis podran servir las cadiras que vuy són, las que tal vegada no podrian servir si se removian, y perquè és evident que no té la iglésia altre lloch més a proposit per a fixar son cor. És la mateixa que en lo any pròxim passat, després de un serio examen reconegueren per tal, y en conseqüència prengueren y asolaren lo Il·lustríssim señor bisbe de Solsona, la reverent Comunitat de Preberes de dita iglésia, los señors aleshoras Obrers, y lo senyor Don Thomas de Mora, regidor decano del illustre Ajuntament, com a encarregat de estos per tractar lo assumpto ab su Il·lustríssima, y com a las horas no se posà en execució lo present projecte per aver després reparat su Il·lustríssima (parlant de la elevació que se devia donar a las parets del mencionat cor), la diferència que hi ha entre los palms catalans y los valencians, per so, a fi que los reverents residents estigan ab la deguda decència y comoditat, se ha resolt igualment, de comú consentiment, que la elevació de ditas parets sia per la part de dins del cor, contant la elevació del tornaveu, de tretse pams, y tres quarts de llum, o franchs, que a

poca diferència son los onse palms valencians, que ja volgué su Il·lustríssima tinguessen las ditas parets. Així mateix, com en aquella ocasió no se resolgués de què materials, y en que forma se devian fer las parets de dit cor, se ha resolt era també de uniformitat que a fi de que estas correspongan ab lo demás edifici de la iglésia, que és de pedra picada, y hermos, se fassan així mateix de pedra picada ab alguns adornos, o relleus, y cornisa, que no sian de molt cost, però que estiga bé, fent la portalada de entrada del cor de pedra del Talladell, y ab sas portas novas de noguer, que estigan bé, y posant al devant de dit cor una reixa de fusta jaspejada ab alguns filets de or, o colradura. Per lo que se fa de comú acord, comissió al dit senyor Andreu Masot.

En segon lloch en quant al cansell o portico se ha resolt, ab la mateixa uniformitat de vots, que lo portico se facia tot de pedra picada fent en ell tres portals ab sas portas, so és, un de gran al mitg, y dos de petits als costats, que se formia o fasia des de la pared de la capella del Àngel, fins a la que's toca a la ciutat, que sa elevació no sia en ningun cas major que la de la O que està sobre dita porta, que sobre la porta gran del pòrtico se facia una volta de rajolaen la forma deguda, que sobre esta se facia una o dos salas ab sas finestras, y portas corresponents, ab lo demás que al señor comissionat apareixera convenient per lo varios fins y efectes que en lo dia son útils y necessaris a la mateixa obra, y finalment, que se facia la corresponent escala per pujar a aquellas, y lo trevol, y teulada que menestrer sia, fent per la execució de tot lo sobredit comissió al dit señor rector, qui cuydarà de fer fer la corresponent tabba y planta que presentarà a la junta. Y últimament fou acordat donar part de ditas resolucions o fàbricas al Il·lustríssim señor bisbe de Solsona, y a la reverent Comunitat de Preberes de dita parroquial iglésia, a fi de que se servescan aprobar-las, o fer present los reparos, que sobre ellas se oferescan. Joseph Armengol secretari de dita Obra.

Y seguidament fou llegida la carta original de resposta de su Il·lustríssima als senyors Obrers, que és del thenor següent.

Muy Señores míos. Me llena de gozo lo que acabo de recibir de V. S. de 4 de los corrientes en que el espíritu de paz y de religión que anima y dirige a V. S. en sus resoluciones de reparación del coro de esta parroquial iglesia, y formación de un pòrtico en la puerta de esta, que mira a la plaza Mayor, en el modo y circunstancias determinadas en la junta de 3 del propio mes, de que se ha servido V. S. remitirme copia certificada, y teniendola esta presente me conformo con lo resuelto en dicha junta, dando para su cumplimiento, y en quanto a mi toca, la correspondiente licencia y facultades.

Por lo que mira a que se apliquen a dicha obra (fábrica) las partidas, o partida de dinero de la causa pia del quondam Francisco Castelló, no hallo reparo alguno, y espero no lo hallaran sus Administradores, supuesto ser conforme a la disposición de derecho. También apruebo que de la bolsa de Vestiments se pueda costear en importe de la reja del coro, o parte de este importe por servir de ornato a la iglesia y de decencia la colocación de otra reja. El arbitrio de que se pueda trabajar en los dias festivos en beneficio de dichas obras toca en lo más vivo y delicado de mis deseos, y ancias por la religiosa observancia de dichos días. Sin embargo, creyendo que en las circunstancias

presentes sera grato a Dios, algun permiso en esta parte vengo en conceder, que en las manyanas de dichos días se pueda trabajar en conducción de materiales hasta las nueve horas, en que se empiezan los divinos officios. Mi voluntad y deseos por lo tocante mayormente a la fábrica del coro no son obras que la regularidad de esta pieza y decencia, qual la exigen el lustre de essa ciudad, y su digna iglesia parroquial, las medidas tomadas por V. S. me parecen muy propias, y creo que no se disfigurará la obra, si al tiempo de su formación se jusga conveniente variar en palmo mas y menos, porque quedo muy persuadido de del zelo y recta intención del cumplimiento de V. S. en su ministerio, y cargo a favor de essa iglesia. Con particular reconocimiento a V. S. muchas gracias de lo que se interesa en el adelantamiento de la fábrica, y religiosa distribución de sus caudales. Me ofresco enteramente a su orden ruego al Señor que a V. S. muchos años. Solsona, y agosto 5 de 1775. Su más afecto sirviente y capellán Fra Rafael, obispo de Solsona. Illustre Junta de Obreros de la fábrica de la parroquial de Santa Maria de Cervera.

Ohidas la carta de su Illustríssima, y projecte fou resolt nemine discrepante, que aprobava la reverent Comunitat tan acertadas resolucions presas per la illustre Junta de la Obra, donant als illustres senyors Obrers las degudas gràcias del gran zel tenen en la reparació de nostra iglésia, y comoditat del clero de ella. Tot lo que se continua per mi doctor Joseph Teixidor prevere y arxiver als dits dia, mes y any.

Sobre la construcció del nou cor de la present iglésia de Cervera.

Vuy als 25 de Agost de 1775. Convocats y congregats los reverents Gabriel Pi, Sebastià Armengol, Joseph Solsona domers, doctor Joseph Carreres sacristà, doctor Joseph Teixidor, Francisco Trilla, Joseph Ganyet, doctor Francisco Romeu, Bonaventura Rovira, doctor Francisco Solsona, doctor Rafel Renyer, doctor Joseph Romeu, senyor Jaume Serres, Ramon Llanes, Sebastià Alcové, Francisco Porta, Pau Farran, Francisco Gaudié, Francesch Turullols, Jaume Porta, Mabros Serres, Ignasi Costants, Joan Pellissó, Joan Alsina, Macià Janer, Joseph Llorens, Silvestre Solé, Anton Comabella y Joseph Valls organista; tots preberes comunitaris. Y la reverent Comunitat representant, agut respecte dels malalts y ausents, y Consell General tenint, com a major, y més sana part, en la sacristia de Nostra Senyora dels Dolors, ahont acostuman convocar-se, y congregarse, fou proposat per lo reverent doctor Francisco Romeu prebere y procurador en orde primer de dita reverent Comunitat dient.

Molt reverents señors. Lo motiu de convocar a V. R. és per llegir, y fer present a V.R. una nova representació y resolucions, que la illustre Junta de la Obra de la present iglésia ha pres per la construcció del nou cor y pòrtico, que ha fet present al illustríssim señor bisbe de Solsona, y juntament la carta de resposta, que ha fet su Illustríssima, a dita illustre Junta. Y en continient passà dit reverent procurador a llegir dita representació, que és del thenor seguent.

Als 17 dias del mes de agost del any de la Nativitat del Senyor de 1775. Convocats y congregats en lo arxiu de la Obra de la iglésia parroquial de la present ciutat de Cervera, los senyors Don Joan Baptista Capacció, doctor Donat Cirera prebere y rector, doctor Andreu de Massot diputat, y Joseph Llorens presoner, obrers (junt ab Don

Francisco de Requesens ausent de esta ciutat) de la fabrica de dita Obra. En atenció de haver-se cobrat alguns atrasos de la ciutat de que no se tenia seguritat, ni encara esperansa, quant en 3 dels corrents se prengué la resolució consernent a fàbrica del cor, que consta en lo present llibre, y de haver, los moradors de esta ciutat, comensat ja a donar evident proba, que moguts de sa devoció conduhiran gran part, y casi tots los materials de caritat, apar a dits obrers, no sols que poden ja, sino dehuen gastar alguna cosa més en perfeccionar la projectada fàbrica del cor, fent-la al mateix temps de modo que lo cor sia acomodat, o corresponent, y proporcionat, y la iglésia més capàs, y acomodada per la concurrència del Poble. Y en est concepte, tots unanimes y conformes han resolt: que lo cor se estrenyia uns set palms, esto és, tot lo que se puga acostar las cadiras de la testera a la porta, respecte que aixís lo reverent clero estarà molt més recullit y acomodat, la iglésia serà molt més capàs, y lo cor no tindrà la desproporció o irregularitat que en lo dia se li nota per tenir de ample 45 palms, y 37 solament de fondo, o llarch, lo qual si no se estrenyia seria encara notablement major quant se huria escursat, o tret aquellas 4 cadiras per part, que en junta del dia 3 del corrent se resolgué trauer-ne. Que se facia en lo trascor un lloch o tribuna de uns sinch palms de ample per los musichs, perquè com lo tablado que és precís fer-se, y se fa sempre per ells, ocupa o embarasa molt la iglésia, y més en las majors festivitats, en que se necessita de més lloch per ser major lo concurs, fent-se esta tribuna se logra no sols la major decència de la iglésia, pués que no se haurà de fer tablado, sino, y son major desembaràs, o capacitat en lo plant de ella, y en los costats. Ocupant solament lo més aquells sinch palms del trascor los quals per ser est molt capàs no faran la menor falta que al mitg de esta tribuna se facia en la part de dins del cor, esto és, sobre sa porta una especie de troneta, o pulpít embutit pera cantar las profresias y llisons en las matinas solemnes, y demés que convinga. Que se formían dos escalas pera pujar a dita tribuna, una que tinga la porta a la part de fora per a pujar los musichs, y altra que la tinga a la part de dins del cor per pujar los reverents ecclesiastichs; que esta porta de la part de dins per pujar los ecclesiastichs, se facia de modo que no privi a res del cor, ni se conega, ans bé, que quant estiga tancada aparega ser una cadira, y puga servir de tal. Que esta tribuna y pulpít se disposia de modo que per sa formació no sia menester elevar més las parets del cordel que se elevarian si la dita tribuna, y pulpít no se fes, y que a est fi se ocupia, o prenguia del trascor lo més sinch palms de terreno, dextant las cadiras de la testera del cor al mateix llochahont son al present acostant-las únicament com està dit, tot lo que se puga a la porta al dit fi de estrenyer lo cor, y finalment suposat que al mateix temps, y ab lo mateix gasto ab que renovaran las cadiras per a estrenyer lo cor, se podran tal vegada abaixar estas un poch, se deixa a la disposició del señor comissionat de esta fàbrica lo fer las parets de dit cor aquell tant més baixas que li apareixerà poder-se comodament fer, sense incomodar, ni desfigurar lo dit cor, deixant així mateix a la disposició del dit senyor comissionat lo fer totas aquellas altras cosas, que en lo discurs de la obra li apareixerant ser utils, o convenientes, y a proposit. Donant iguals poder y facultat al senyor comissionat de la fàbrica del porticco y consell, així mateix, atès que se han ohit algunas veus de que alguns mestres de casas y manobrers

treballaran alguns dias de caritat per ditas fàbricas de cor y portico. Y que la obra eixirà més perfeta si se fa a jornals, que no si se fa a preu fet, y que si en lo discurs de ellas se repara ser convenient variar alguna cosa de las resolucions presas, y de las plantas se podrà comodament fer, y si se farà a jornals, lo que no fora fàcil si se feyan a preu fet. Y finalment, que sempre hi haurà un o altre dels señors obrers vigilaran per a que los mestres y manobrers treballian lo degut, han resolt unanimes també, y conformes dits señors Obrers, que cada respectiu comissionat cuydie de fer-la respectiva obra de que esta encarregat a jornals, gastant per ellas lo que menester sia, o convinga. Y que estas resolucions, que únicament tenen mira a la major perfecció del cor, a major lustre de la iglésia, ya a la major comoditat del reverent clero y dels poble, junt ab la planta, se participian luego al illustríssim señor bisbe de Solsona, a fi de mereixer sa aprobació, o de que se digni a avisar los reparos que se li offerescan, per a que en sa vista sapian los senyors obrers conformar sas ideas ab los desitjos de son illustríssim prelat, y conseguir així aquells acert, que tant desitgan. Y en lo cas de mereixer, com se prometen, a la aprobació de su Illustríssima, se pasian també a la reverent Comunitat, per a saber si se offereixen a sos individuos algun just reparo contra de ellas, y conseguir en sa execució la major pau, y bona armonia.

Seguidament dit Don Francisco Romeu passa a llegir la carta de resposta que escrigue su Illustríssima a la illustre Junta de fabrica de la iglésia de Cervera, que és del thenor seguent.

Muy Señor mío. Acredita V. S. su zelo en cada una de sus resoluciones, y me da singular gozo, que la piedad de esse pueblo estimule la de V. S. reynando la unión y conformidad en su illustre Junta, miro ocioso hazer prevención ninguna a V. S. tocante a las disposiciones de la fàbrica del coro, pués no puedo dudar, que no disurrirá en otro, que en mejorarlo y en que se concluya a satisfacció y conveniencia del clero y del pueblo. Quedese reflexionar, sin embargo, si es sobrado lo que va a estrecharse el coro. Pero V. S. esta a la vista, y esta determina mejor las proporciones. Si se mira conveniente estrechar, o reducir las sillas, pareceme se ajuste antes el importe, y que se encargue el maestro, baxo ciertos capítulos, de su execución, por el precio que se determinare. Veo por la planta, que sera preciosa la obra, y bien figurada; pero convendra tal vez elegir alguna de las ordenes inferiores de arquitectura, y me parecc que la dórica por más sencilla, y que representará mejor la robustez y firmeza, que es la gracia que pide essa obra; y tambien porque en obras de poca elevación suele peligrar el ornato del capitel de la orden compuesta. Son esto solamente insinuaciones y manifestación de lo mucho que me intereso en el mayor bien, y lucimiento de la fàbrica, pero dexando siempre al arbitrio de V. S. lo que ay a la vista, y consultados los maestros que juzgase mas conveniente. Me repito a las obras de V.S. deseoso de servirle, y ruego al Señor que de a V. S. muchos años. Solsona y agost 23 de 1775. B.L.M. de V.S. su más afecto, y seguro servidor. Fr. Rafael Obispo de solsona. Illustre Junta de fàbrica de la ciudad de Cervera.

Ohidas las acertadas resoluciones presas per la illustre Junta de Obra de la present iglésia, y carta de su Illustríssima, que las aprova, resolgué la reverent Comunitat (nemine

discrepante) que també las aprobara atenent al gran zel, que los illustres senyors obrers procuran acertar en la fàbrica del nou cor, per la comoditat del reverent clero y poble, desitjant que quant antes se puga veurer tant desitjada obra lo que se continua per mi doctor Joseph Teixidor, prebere y arxiver, als dits dia, mes, y any.

2

1776, 27 d'abril.

Àpoca i memorial d'obres en què l'escultor Jaume Padró i altres operaris confessen haver rebut de part del obrers de l'església parroquial de Santa Maria de Cervera la quantitat de 1.200 lliures pel treball i materials empleats en la fàbrica del nou cor de l'església.

AHCC, *Fons notarial de Cervera, Josep Armengol i Perelló, Manual 1776, fol. 173 i ss.*

Als vint y set del mes de abril del any de la Nativitat del Senyor de Mil set cents setanta y sis en la ciutat de Cervera a Bisbat de Solsona. Jaume Padró, escultor de la ciutat de Manresa, en la present de Cervera ara habitant. Thomas Borbonet, Francesch Romeu, Joseph Mañós, y Francesch Benach, mestres de casas. Anton Reguer, mestre Fuster. Geroni Bosch, serraller. Y Jaume Danis, farrer. Tots de la present ciutat de Cervera confessan haver rebut de Don Andreu de Massot, ciutadà honrat de Barcelona, baró del Bollidor, y carlà de Oliola, en la mateixa ciutat domiciliat (aquí present), obrer que és y comissionat per la Junta de fàbrica de la iglésia parroquial de la propia ciutat, ab sas resolucions presas als tres y disset del mes de agost prop passat de mil set cents setanta sinch, la suma y cantitat de mil dos centas una lliuras dinou sous rebent de estas cada un de ells las respectivas sumas y cantitats per los treballs y materials que respectivament ha empleat en la fàbrica del nou cor se ha fet en la dita parroquial iglésia, en al forma que respectivament expressan los memorials següents.

Memorial o compte dels dias que Jaume Padró escultor se ha ocupat per la direcció del nou cor se ha fet en la iglésia parroquial de la present ciutat de Cervera, y dels que ell, son fadrí y apranent, han treballat en las polseras del portal y frenta de dit cor, en sos capitells y en la pitxina del remate del mateix portal.

Primer, en fer varios planos, treure plantillas y fer cercas se ha ocupat lo dit Padró varios dias y ratos que junts componen divuyt dias y mitg, los quals a rahó de una lliura deu sous per dia valen vint y set lliuras quinse sous, són 27 lliures 15 sous.

Més, en las polseras, capitells y remate sobredit se ha ocupat tretse dias, que a deu rals dia valen tretse lliuras, són 13 lliures.

Més, en ditas polseras, capitells y remate se ha ocupat Joseph Fornes, son fadrí, vint y dos dias, que a quinse sous dia valen setse lliuras deu sous, són 16 lliures 10 sous.

Més, en asmolar los ferros y treballar lo tems sobrant en las mateixas polseras, capitells y remate se ha ocupat Anton Cuberas, son aprenent, dicuit dias que a sinch

sous dia valen quatre lliuras deu sous, són 4 lliures 10 sous.

Y finalment, per lo dissenyo del dit cor y de sa reixa set lliuras deu sous, són 7 lliures 10 sous.

Memorial o compte dels jornals y son import dels mestres de casas y manobras han treballat en la fàbrica de nou cor se ha fet en la iglesia parroquial de la present ciutat, y del demás que tocant al ofici de mestre de cases se ha gastat en dita fàbrica (exceptat lo escambellet), lo qual han format los dits Borbonet, Romeu y Benach y Maños que són los que han cuydat de satisfer, y han satisfet lo import del present memorial.

Primer, Joseph Maños per cent trenta sis jornals y mig, a onse sous jornal, valen setanta sinch lliuras un sou y sis, són 75 lliures 1 sous 6 [diners].

Més, Ignasi Maños per cent trenta sinch jornals, a quatre sous jornal, valen vint y set lliuras, són 27 lliures.

Més, Joan Combellas per cent dinou jornals, a onse sous jornal, valen seixanta sinch lliuras nou sous, són 65 lliures 9 sous.

Més, Francesch Banach per trenta vuit jornals, a onse sous jornal, valen vint lliuras divuit sous, 20 lliures 18 sous.

Més, Jaume Castellà per cent vint y quatre jornals y mitg, a onse sous jornals, valen xixanta vuit lliuras nou sous y mitg, són 68 lliures 9 sous 6 [diners].

Més, Thomas Borbonet per cent y tres jornals y mitg, a onse sous jornal, valen sinquanta sis lliuras divuit sous y sis, són 56 lliures 18 sous 6 [diners].

Més, Jaume Borbonet per cent y trenta jornals y mitg, a onse sous jornal, valen setanta una lliura y quinse sous y sis, són 71 lliures 15 sous 6 [diners].

Més, Joseph Soler per cent y setse jornals y mitg, a onse sous y sis, són 71 lliures 15 sous 6 [diners].

Més, Francesch Romeu per cent y tretse jornals, a onse sous jornal, valen xixanta duas lliuras tres sous, són 62 lliures 3 sous.

Més, Ramon Vilaró per setanta set jornals y mitg, a onse sous jornal, valen quaranta duas lliuras dotse sous y sis, són 42 lliures 12 sous 6 [diners].

Més, Joan Reinal per quatre jornals y mitg, a onse sous jornal, valen duas lliuras nou sous y sis, són 2 lliures 9 sous 6 [diners].

Més, Magí Jordana per sinquanta tres jornals y tres quarts, los deu a set sous y sis jornal, valen dinou lliuras vuit sous y nou, són 19 lliures 8 sous 9 [diners].

Més, Llorens Jordana per trenta sis jornals y mitg, los deu a set sous, y los restans a set sous y sis jornal, valen tretse lliuras vuyt sous y nou, són 13 lliures 8 sous 9 [diners].

Més, Joseph Jordana per deu jornals, un a set sous, y los restants a set sous y sis jornal, valen tres lliuras catorse sous y sis, són 3 lliures 14 sous 6 [diners].

Més, Ramon Viñals per vint y sinch jornals, los tretse a set sous, y los restants a set sous y sis jornal, valen nou lliuras un sou, són 9 lliures 1 sou.

Més, Matheu Estruch per tretse jornals, los dos a sis sous y sis, y los restants a set sous jornal, valen quatre lliuras deu sous, són 4 lliures 10 sous.

Més, Lo Onofre per vint y sis jornals, a quatre sous y sis jornal, valen sinch lliuras

disset sous, són 5 lliures 17 sous.

Més, Francisco Sort per deu jornals, los dos a sis sous y sis, y los restants a set sous jornal, valen tres lliuras nou sous, són 3 lliures 9 sous.

Més, lo Passarell per quatre jornals, a sis sous jornal, valen una lliura quatre sous, són 1 lliura 4 sous.

Més, lo Baró per quatre jornals los dos, a sis sous y sis, y los restants a set sous jornal valen una lliura set sous, són 1 lliura 7 sous.

Més, Joseph Bate per sinch jornals, a set sous y sis jornal, valen una lliura disset sous y sis, són 1 lliura 17 sous 6 [diners].

Més, Pere Joan Casamó per setanta sis jornals, los quatre a set sous, y los restants a sis sous jornal, valen vint y tres lliuras, són 23 lliures.

Més, Igansi T. dit lo Josepó per dos jornals, a set sous jornal, valen catorse sous, són 14 sous.

Més, per xixanta set mitgeras de guix y mitja ha fet lo Portella, a dos sous mitgera, valen sis lliuras quinse sous, són 6 lliures 15 sous.

Més, per set cabassos y dos covens una lliura catorse sous y sis, són 1 lliura 14 sous 6 [diners].

Més, per xixanta vuit lliuras de candelas de seu, per las vetllas a dos sous y vuit la lliura, valen nou lliuras un sou y quatre, són 9 lliures 1 sou 4 [diners].

Més, per una lliura de greix per untar la galera ab que se portà la llinda del portal del cor vuit sous, 8 sous.

Més, per dos cordas se ha tingut de posar en dita galera, la que se ha quedat Don Lorenzo Ruiz dueño de ella, una lliura deu sous, són 1 lliura 10 sous.

Memorial o compte dels jornals de fuster y demes que tocant a dit ofici se ha empleat o gastat (a mes de algunas pessas de fusta propias ja de la obra) en fer los planos, y plantillas, adobar las cadiras, fer portas y trona, empostissar y demes que concernent a dit ofici de fuster ha convingut, y se ha fet en lo nou cor de la iglesia parroquial de esta ciutat de Cervera, lo qual memorial ha estat format per dit Reguer, que és qui ha rebut son import y distribuït en la forma en ell expresada y següent.

Primer, Anton Reguer per cent catorse jornals, a onse sous quiscun, valen xixanta dos lliuras catorse sous, són 62 lliures 14 sous.

Més, Joseph Ferrer per noranta jornals, a onse sous jornal, valen quaranta nou lliuras deu sous, són 49 lliures 10 sous.

Més, Pere Sitges per quaranta quatre jornals, a onse sous jornal, valen vint y quatre lliuras quatre sous, són 24 lliures 4 sous.

Més, per cent cinquanta dos pots primas, que a diferents preus han costat vint y sis lliuras dinou sous, 26 lliures 19 sous.

Més, per setse pots de molina grossos quatre lliuras sis sous, són 4 lliures 6 sous.

Més, per sis pots de brasa dos lliuras sinch sous y sis, 2 lliures 5 sous 6 [diners].

Més, per catorse llatas dos lliuras tres sous y sis, són 2 lliures 3 sous 6 [diners].

Més, per una post de nogué per las portas de dit cor una lliura sinch sous, són 1 lliura 5 sous.

Més, per quatre barramentas de nogué per guarnir-las una lliura sinch sous, són 1 lliura 5 sous.

Més, per los claus de clavar los golfos de ditas portas quatre sous y mitg, són 4 sous 6 [diners].

Més, per cent y cinch claus de mitg cap una lliura sis sous y tres, són 1 lliura 6 sous 3 [diners].

Més, per nou cents cinquanta claus dinals dos lliuras vuit sous, són 2 lliures 8 sous.

Més, per set cents claus ternals quinse sous y nou, són 15 sous 9 [diners].

Més, per mil claus barquerols una lliura deu sous, són 1 lliura 10 sous.

Més, per mil puntas sisenas dotse sous, són 12 sous.

Més, per mil sinch cents claus cornals una lliura catorse sous, són 1 lliura 14 sous.

Més, per mil gavarrots nou sous, són 9 sous.

Més, per quinse lliuras y mitja de aiguacuit tres lliuras catorse sous y nou, són 3 lliures 14 sous 9 [diners].

Més, per vint y sinch lliuras de candelas de seu se han gastat per vetllar tres lliuras sis sous y vuit, són 3 lliures 6 sous 8 [diners].

Més, per los dos escuts del pany y pom de las portas principals del cor ha pagat a Anton Pujol caldarer y Francesch Grau courer dos lliuras, són 2 lliures.

Memorial que Geroni Bosch serraller ha fet per la feina que de son ofici ha fet per lo nou cor de la iglésia parroquial de la present ciutat de Cervera.

Primer, dos gafas per las cantoneras de las cornisas que valen deu rals, 1 lliura.

Més, quatre golfos y un pany per las portas del cor que valen quatre lliuras quinse sous, són 4 lliures 15 sous.

Més, dos pany y vuit frontisas per las portas de la tribuna y collateral que valen tres lliuras deu sous, 3 lliures 10 sous.

Més, dos gafas per plantar lo faristol y adobar lo muntant que valen set sous y sis, són 7 sous 6 [diners].

Més, sis gafas per fer forts los tornaveus de las tribunas y faristols dels músichs valen catorse sous, són 14 sous.

Memorial o compte de la feina que de son ofici ha fet Jaume Danis farrer per lo nou cor de la iglésia parroquial de la present ciutat de Cervera.

Primer, per tres mil sinch centas quaranta set llucions de escodas y escarpras, a dos diners cada una, vint y nou lliuras deu sous y dos, són 29 lliures 10 sous 2 [diners].

Més, per cent vuitanta un caps de tallant, a dos sous quiscunt divuit lliuras dos sous, són 18 lliures 2 sous.

Més, per vint y sis caps de boxarda, a sis sous quiscun, set lliuras setse sous, són 7 lliures 16 sous.

Més, per sis puntas corens tretse sous, són 13 sous.

Més, per duas puntas corens de ser sinch sous y sis, són 5 sous 6 [diners].

Més, per una punta corent llarga sinch sous, són 5 sous.

Més, per varios perns y gafes de pes juntas quaranta set lliuras tres onses, sinch lliuras deu sous y nou, 5 lliures 10 sous 9 [diners].

Més, per un mall de pes dotse lliuras y sis onsas, dos lliuras sis sous y nou, són2 lliures 6 sous 9 [diners].

Més, per sich escarpres de ser onse sous y vuit, són 11 sous 8 [diners].

Més, per dos escarpres de dents deu sous, són 10 sous.

Més, per dos tallants de mà sis sous, són 6 sous.

Més, per serrà lo mall de la padrera y lo martell de un cap una lliura, són 1 lliura.

Més, per lluciar un cap de buxarda sis sous, són 6 sous.

Més, per rebulli quatre tascons y llucials catorse sous, són 14 sous.

Que juntas ditas partidas fan suma de mil quatre lliuras dinou sous y tres diners. Lo modo de la paga de estas tal és que confessan haver-las rebudas de mans del sobredit Magnífich Don Andreu de Massot, so és, lo sobredit Jaume Padró la quantitat de setanta duas lliuras sinch sous, dits Thomas Borbonet, Francesch Romeu, Joseph Maños y Francesch Benach la quantitat de sis centas xixanta sinch lliuras tretze sous, dit Anton Reguer la quantitat de dos centas vuit lliuras diset sous y onse diners, dit Geroni Bosch la quantitat de deu lliuras sis sous y sis diners, y dit Jaume Danis la cantitat de xixanta set lliuras setse sous y deu diners. Tots de contants, realment. Y de fet antes de la present èpocha ab diferents solucions a sas respective liberas voluntats per las causas y rahons respecte ja sobre individuadas. Y renunciant a la accepció de ditas cosas, així no rebudas a la de dolo, y a tota altre accepció dret y lley, al predit obviant en fe y testimoni fan y firman dits otorgants respecte la present èpocha en la dita ciutat de Cervera dia, mes y any sobredits. Y foren presents per testimonis lo reverent Nicolau Porta prebere.

3

1788, 24 d'agost.

Carta de Jaume Barcallí, comerciant de jaspi tortosí, en resposta de les consultes efectuades per Bonaventura Porta, prior de la capella del Sant Misteri de l'església major de Cervera.

AHCC, Fons Municipal de Cervera, Santíssim Misteri, full solt.

Tortosa, 24 agosto de 1788.

Muy señor mío i amigo estimado. Tiene vuestra merced razón de considerarme apasionado a esa ciudad, i que me interesaría, quanto pudiese, para el lucimiento de sus obras públicas, i especialmente en esa que la religión i el buen gusto quieren levantar al Santo Misterio. Por lo que mui gustoso del encargo que vuestra merced se sirvió hacerme con su apreciable de 13, recibida el 18 del que rige. Devo decir que reduciendose a dos los más hábiles maestros albañiles de esta, el de la catedral, que entendió también en las columnas de la Universidad, pondrá en Tarragona o Salou a su cargo (no contando los fletes) cadauna de las 10 columnas, a 60 libras, ardites pulida i bruñida. Por lo tocante a las otras piezas es preciso saber su longitud, aunque un picapedrero me dixo peseta i media el palmo cúbico, en bruto. Para polir i bruñir en Tarragona cada columna se pondría por 30 libras, i el otro maestro lo aconseja aún mejor si se

hiciese esta maniobra en esa, ya porque van más seguras las piezas, ya por lo que pertenece a la arquitectura, i, a más de esto, por lo mui caro que van aquí los jornales, haciendose muchas obras públicas y particulares. También sería del caso que el que ha de entender en la obra del tabernaculo, como el senyor Jaime, quando la Universidad pidió los jaspes de aquí, enviase un diseño de la columna i piezas que se quieren, para comprender con certeza los modulos, i el orden de ellas, i la colocación de estas. Esto es quanto he sacado de varias propuestas i consultas, vuestras mercedes me tendran siempre a su disposición, i con gusto haré las diligencias que vuestra merced me prescriba.

Dios guarde a vuestra merced muchos i felices años.

B. L. M. de vuestra merced. Su más afecto i seguro servidor, Jaime Barcallí.

A don Buenaventura Porta.

4

1788, setembre-desembre.

Contracte de Josep Gil i Jaume Ferré (mestre Pineda?) amb els priors i administradors de la capella del Sant Misteri, per l'elaboració del jaspi tortosí que s'havia d'utilitzar en el nou retaule de la capella del Sant Misteri.

AHCC, Fons Municipal de Cervera, Santíssim Misteri, full solt.

Contracta per les pedres de diferens jaspes que los priors y administradors de la capella y administració del Santíssim Misteri de Cervera donen a treballar al senyor Josep Gil, mestre de la ciutat de Tarragona, y a mestre Pineda, de la mateixa ciutat, per lo nou altar se ha construir en la capella del Santíssim Misteri. La qual contracta és ab los pacte y obligacion seguens.

Primo. És obligació dels expresats mestre Gil y mestre Pineda posar tota lapedra de calitat bona, que no sia cremada, ni trencada, sens que tenga fils oculs, ni trencadisos. Ni tampoch, al tems de treballar-la, posar peses que sien reparables, ni batums, ni soldadures, que arriben a rompre la hermosura dels colors, pués solamen se admetran disimulos superficials, de modo que no sian reparables. Y donarà a totes les pesces lo llustre ab la major perfecció, y tot lo últim del primor.

2. És obligació dels mateixos mestres, en totes les claces de pedres, a més de les pulides, no discrepar les figures dels plams orizontals, y guardar los paralelos en las altures de les pesces, de modo que en la altura de unes ab altres no admetien disputa en son plom y nivell, pués, del contrari, no se admetran. Y aixis mateix, deuran ser puntuals les pars verticals per a unir les unes ab les altres, per a què al temps de asentar-les queden ab perfeta unió.

3. Les pesces se han de treballar puntuals a son respetiu perfil, y tan exacto que en sos filets, llistons, bordons, gotes y demás figures que ocorrien, guardien tota igualtat, de manera que en la vista no puga haver-i disputa alguna. Y gualment, deuran estar los ángulos o arestes que tornaran les motllures de modo que cayguen perpendiculars a

sas diagonals, sens la menor disputa, com se veurà en las plantillas.

4. Que totes les pesces tinguen lo carregamen que se expresa en les plantilles, y si més ne convindrà, ja se advertirà.

5. És obligació de treballar lo sòcol de tot lo voltant del altar, de pedra de llisos al mateix color, y calitat del sòcol del altar de la Universitat.

6. La vasa del pedestral ha de ser de jaspe morat obscur.

7. Lo pedestral deu ser de jaspe groch ab los plafons de jaspe morat obscur, ja encaixats ab baturm de foch, en lo ben entès que solamen se contara la superfície bruïda, però no lo encaix o excabació que quedarà cuberta o tapada.

8. La cornisa del pedestral deurà ser del jaspe morat obscur.

9. Les mollures, plafons y demás pesces deurn tenir tanta uniformitat en la mescla de colors que no sien reparables les unions de unes pesces ab altres.

10. Los sòcols o plintos de les columnes han de ser de pedra del fris, tots de una sola pesa.

11. Serà obligació dels mencionats mestres tenir treballada tota dita obra fins als plintos o sòcols de columnes per tot lo mes de setembre del present any, y entregar dita obra vista y aprobada per lo senyor Jaume Padró, escultor de Cervera, y per altre mestre nombrador per los sobredits priors y administradors.

12. Serà càrrech dels senyors priors y administradors conduir tota aquesta obra, a costes de la administració, des de la casa de mestre Gil a Cervera, y de posar les plantilles a la expresada casa de mestre Gil.

13. Serà a càrrech dels expresats mestres, compondre y posar bé totes les peces dins dels caixons, però lo cost de dits caixons lo pagarà la administració.

14. Estan ajustades les pedres dels sòculs de pedra de llisos a quinze sous lo palm, dels quals n'hi ha cent deu palms contats per los mateixos mestre, y per lo senyor Jaume Padró, valen 82 lliures 10 sous.

15. Les pedres dels plafons a divuit sous lo palm, n'hi ha cent vuytanta sis palms, valen 168 lliures 8 sous.

16. Les cornises de la basa a una lliura sis sous, n'hi ha xexanta vuyt palms, valen 88 lliures 8 sous.

17. Les cornises del pedestral a una lliura sis sous, n'hi ha setanta dos palms, valen 93 lliures 12 sous.

18. Les mollures de la mesa a una lliura sis sous, n'hi ha quinze palms, valen 19 lliures 10 sous.

19. La mollura de la grada a una lliura sis sous, n'hi ha nou palms y dos quarts, val 12 lliures 17 sous.

20. Los quatre pilastrons de la mesa fan setse palms superficials, a una lliura, valen 16 lliures.

21. Los deu plintos o sòcols de les columnes fan quaranta palms superficials, a una lliura lo palm, valen 40 lliures.

22. Lo plafó del mitg de la mesa de pedra exquisida, de dimensió de la plantilla, val 9 lliures.

23. Per lo cas que les quatre pesces de la cornisa a on an de asentar-se les deu columnes, y les dos de la cornisa o mollura de la mesa, se encontran cada una de aquestes sis peses, tota de una pesa, per lo major treball se donarà a mestre Gil y a mestre Pineda trenta lliures, diem 30 lliures.

24. Per a evitar tota disputa y treball de medir les pesces quan se entregaran, ara, en lo tems de la contracta, se han medit las plantilles y mollures per dits mestres Gil y Pineda, y per lo senyor Jaume Padró, los quals han convingut que prenen los expresats palms en los capítols antecedens expressats, y suman dits palms, y demés contractat, y ajustat la quantitat de 560 lliures 5 sous. Y se pagarà en tres diferens plasos, és a saber, la tercera part al començar dita obra, la altra part al tenir rebuda la meitat de la obra, y la tercera o última part complerta y acceptada dita obra.

[Signat] Josep Gil. Jaume Farré.

5

1789, 13 d'abril - 1791, 16 de gener.

Pagaments per la construcció del retaule del Sant Misteri.

AHCC, Fons Municipal de Cervera, Santíssim Misteri, full solt.

Memorial dels gastos ocorreguts per lo edifici del nou altar que va a construir-se per lo major lluimen de la sant relíquia del Santíssim Misteri, de jaspes y altras pedras.

Primo, per la construcció del plano de dit altar, per los jornals, fusta, aixis de nogué com de alve, per claus, y aiguacuit, tenim entregat las seguens cantitats.

A Pere Sitges, mestre fusté, per 30 jornals y 2/3 de jornal, a rahó de 12 sous lo jornal, són 18 lliures 6 sous.

Per 50 puntes sisenes, 4 sous.

Per set onses de cola, 3 sous 6 [diners].

Per la fusta de nogué de las plantillas, 3 lliures 12 sous 6 [diners].

Suma junt, 22 lliures 3 sous.

Tinch rebut del senior llicenciat Magí García, per les racions expresades sobre la dita cantitat, ab la que quedo satisfet fins al pròxim dia 13 de abril de 1789. Pere Sitges, fuster.

Dia 15 de abril de 89 a Pere Sitges, fuster, per dos caixas per enviar a Tarragona las plantillas, 2 lliures 17 sous 9 [diners].

Més, per dos llates per enbarrar lo plano de fusta de alve, 9 sous.

Rebut dit dia 15, Pere Sitges, 3 lliures 6 sous 9 [diners].

Més, per pots de alve del plano de dit altar, ayguacuyt, y claus, al senyor Jaume Padró, 5 lliures 2 sous.

Dia 25 de abril hem pagat al senyor Jaume Padró, escultor, sinch lliures dos sous per nou pots de albe, a rahó de 10 lliures 6 [diners] quiscuna, 4 lliures 14 sous.

Y per claus, y cola, 7 sous 6 [diners].

Dia 26 hem entregat a Anton Paysa per lo gasto dels dos mestres de Tarragona, y

per lo gasto dels animals sens contar salaris o dietas, 6 lliures 6 [diners].

Dia 10 de maig de 89 hem entregat a Andreu Domènech, traginer, per los ports de les plantilles del retaulo, inclosos ab dos caixes conduïdes al mestres Gil de Tarragona, 2 lliures 14 sous 6 [diners].

Dia 18 de maig de 89 haven entregat al majordom que té en Tarragona lo senyor don Lluís Valls cent duros en or, quals ha de posar a mans del senyor Joseph Gil mestre per la primera paga de la part del nou altar tenim ajustat ab dit Gil, 199 lliures 4 sous 4 [diners].

Al reverent Jaume Porta pagarem quinze lliures per lo modello del altar, y dinou sous per la caixa per conduir-lo de tot, féu recibo Jaume Padró, pués ell cuidà de concertar-lo, 15 lliures 19 sous.

Dia 23 de maig de 89 havem entregat al senyor Jaume Barcallí 90 lliures per a posar a mans del senyor Magí Retlla, qui tenia la orde de entregar-las a mestre Babi tortosí, per la part del preu de las deu columnas per lo altar del Sant Misteri, de cuya cantitat esperam recibo, diem 90 lliures.

Rebut dia quantiat en la costa de Tortosa a 21 de juny de 89.

Dia 12 de agost se ha pagat per los ports de 213 arroves 3 lliures que pesaban los caixons en que portaren las pedras dels sòculs del nou altar, a 5 sous per arrova, 53 lliures 5 sous 11 [diners].

Ítem, per donar refrescar els que descaregaren los carros, y conduïren dits caixons, en son retiro, com també per donar esmorsà als dos carreters de Tarragona, 16 sous 4 [diners].

Ítem, dia 15 de setembre de 89 entregarem al doctor Francisco Cerveró cent duros en or, quals devia entregar, o havia ja entregat, lo illustre senyor canonge Botines a Jaume Gil, per continuació de la paga devia fer-se-li per los treballs tenia fets per lo retaulo, 199 lliures 4 sous 4 [diners].

Dia 3 de octubre pagarem per los ports de 102 arroves que pesaren 7 caixons de pedres per lo retaulo, y per refrescar los ajudans, 25 lliures 15 sous 6 [diners].

Dia 16 de octubre de 89 havem pagat als carreters de Tarragona per los port de 228 arroves de pes per lo altar del Santíssim Misteri, 57 lliures.

Més, per donar pa y veurer als que conduïren ditas carretadas, 7 sous 6 [diners].

Dia 19 de octubre de 89 havem entregat al senuor doctor Francisco Cerveró doscentes quaranta nou lliures y sinch dinés, per a entregar als mestres, fuster y albañils de Tarragona, que treballan lo altar del Sant Misteri, 249 lliures 5 sous.

Dia 25 de octubre de 89 havem entregat a Pere Sitges per 5 jornals de treballar les plantilles per la pedra de Sarraí, 3 lliures.

Dia 8 de novembre havem pagat als carreters de Tarragona per los ports de sis cayxons de pes 163 arroves 3 lliures, 40 lliures 15 sous.

Més, per refrescar los carreters, y per donar pa y veure als ajudans que entraren dits caixons, 15 sous.

Dia 28 havem enviat per mans de Anton Paysa al senyor rector de Sarreal per satisfer la pedra que li tenim encarregada, 90 lliures 5 [diners].

Dia 12 de desembre de 1789 havem entregat al senyor Magí Retlla, negociant en Tortosa, per mans de Rafel Gienbert, moro del Batero, cent vint-i-sinch lliures dotse sous y sis dinés, que és la quantitat se necessita per acabar de pagar las deu columnas de jaspe per lo altar del Sant Misteri al mestre de Tortosa que féu la contracta de treballarlas, sempre y quan este haja entregat ditas columnas, y complert ab los pactes y condicions en dita contracta expresats, diem 125 lliures 12 sous 6 [diners].

Dia 2 de gené de 90 tinc entregat a Anton Paysa per los gastos ocorreguts per los transports de estera y pedra de Sarraí, que se aporta ab lo carro del Cerveró gratis, 9 lliures 5 sous.

Per ports de pedra de Sarraí dia 21 de gené de 1790 a Teixidó per 15 arroves, a 2 sous arrova, 1 lliura 10 sous.

A Cerveró per 34 arroves, a 2 sous arrova, 3 lliures 8 sous.

Més, dia 30 a Teixidó per 30 arroves 17 lliures, 3 lliures 1 sou 4 [diners].

A Cerveró per 30 arroves 20 lliures, 3 lliures 1 sou 7 [diners].

Al porta de Sant Pere per 23 arroves 13 lliures, 2 lliures 7 sous.

A Cerveró per 28 arroves 4 [lliures], 2 lliures 16 sous 4 [diners].

Més, per 28 arroves 7 [lliures], 2 lliures 16 sous 7 [diners].

A Teixidó per 87 arroves 6 [lliures], 8 lliures 14 sous 6 [diners].

Més, per 32 arroves 4 [lliures], 3 lliures 4 sous 4 [diners].

Més, a N. Tos de Grananella per 15 arroves 13 [lliures], 1 lliura 11 sous.

Dia 20 de febré de 90 habem pagat als carreters de Tarragona per los ports de cent noranta vuyt arrobas de pes a sinch sous per arroba, 49 lliures 10 sous.

Més, habem entregat a dits carreters per lo mestre fuster lo valor de algunas caixas novas, y recompondrer, y reclavar altrás, conforme és de veure en tom 2, y rebut del mestre, 25 lliures.

Més, per donar de refrescar als carreters, y satisfer als que han descarregat, y conduït los caixons de las pedras, 15 sous.

Dia 20 de mars de 1790 hem pagat a Pere Sitges per sis jornals 2/3, per la roda de un carretó de portar pedra, per la fusta de les plantilles per la pedrera, per claus, y demés, 5 lliures 19 sous.

Dia 28 de mars a Pere Sitges havem pagat per sinch jornals tres lliures i quinse sous, 3 lliures 15 sous.

Per compondrer una manxa, 5 sous.

Dia 11 de abril han portat de caritat 32 portadores de cals, lo valor de ella a 7 sous la portadora, 11 lliures 4 sous.

Dia 17 de abril a Pere Sitges havem pagat per set jornals sinch lliures sinch sous, 5 lliures 5 sous.

Dia 21 de abril de 90 havem entregat al carreter de Tarrago[na] 60 lliures 1 sou, per a entregar a mestre Gil per satisfer diferens gastos, constan dits gastos del memorial del dit mestre, 60 lliures 1 sou.

Ítem, dit dia havem pagat al carreter de Tarragona 23 lliures 5 sous per los ports de 93 arroves de pedra encaixonada. Més, per lo mateix carreter, y per la gent que han

descarregat lo carro, y han conduït a son puesto las caixas, 17 sous 6 [diners], que punt prenen la partida de 24 lliures 2 sous 6 [diners].

Ítem, dia 2 de setembre de 90 per lo port de 20 arroves 5 lliures havem pagat al carreter de Valls, 5 lliures 10 sous.

Ítem, habem pagat a mestre Gil, per medi del senyor canonge Botines, a bon compte per las columnas, 75 lliures.

Ítem, a mestre Benet Ripollès dia 16 de novembre habem pagar per 14 jornals seus, y 8 dals dos miñons, a bon compte, 23 lliures 18 sous 1 [diner].

Ítem, a mestre Pere Sitges per 20 jornals y un quart, per 4 llates, y 25 claus de allatà, 16 lliures 3 sous 9 [diners].

Ítem, a mestre Benet Ripollès, per 12 jornals seus, y dotse de quiscun dels dos miñons, 23 lliures 18 sous 1 [diner].

Al senyor Jaume Padró, escultor, havem entregat a bon compte del que devem satisfer-li per sos treballs, vuy dia 1 de desembre, 36 lliures.

Dia 5 de desembre de 90. A Pere Sitges, mestre fuster, per 17 jornals y tres quarts de jornal, 13 lliures 6 sous 3 [diners].

Havem pagat a Germà Bosch, serrallé, ab dos partits, per los ferros ha treballat, lluciat, y fets nous fin lo dia 2 de desembre, 27 lliures 7 sous 6 [diners].

Dia 26 de desembre de 90. Havem pagat a Pere Siges per 16 jornals, 12 lliures.

Dia 27. Havem pagat a Anton Paysa vint lliuras nou sous, qulas havia ell gastat ab diferens partits per lo altar del Sant Misteri, diem 20 lliuras 9 sous.

Dia 31. Més, havem pagat al senyor Jaume Padró acumpliment de los 92 lliures 5 sous que suma los treballs té fets dit senyor fins lo dia present per lo altar del Sant Misteri 56 lliures 5 sous, diem 56 lliures 5 sous.

Dia 16 de gené de 91 havem pagat a Pere Sitges per 15 jornals onse lliures sinch sous, diem 11 lliures 5 sous.

Dia 15 de mars de 1790 ha comensat lo arquitecto Pere Sitges a treballar la pedra blanca per lo altar del Sant Misteri.

Memorial de gastos fets per la construcció de este nou altar del Sant Misteri.

Per 5 jornals 2/3 jornals de arquitectura, a 15 sous quiscum, 4 lliures 2 sous 6 [diners].

Més, per un carretó per portar pedra, per las plantillas de la pedra, fusta, y claus, y un jornal, 1 lliura 16 sous 6 [diners].

Suma, 5 lliures 19 sous.

Dia 20 de mars de 1790. Rebuda la sobredita suma de mans del licenciado García, signa Pere Sitges.

Per sinch jornals y demas manufactura, 3 lliures 15 sous.

Dia 29 del corrent. Tinch rebuda la sobre expresada suma del reverent licenciado Magí García, prior. Pere Sitges.

Sis de abril. Per set jornals y demás manufactura, 5 lliures 5 sous.

Dia 10 de abril. Tinch rebuda la sobre expresada suma del licenciado Magí García, prior. Pere, fuster.

Per sis jornals y demés del arquitecto, 4 lliures 10 sous.

Tinch rebut la sobre expresada suma de mans del licenciado García. Pere Sitges.

Per los comptes des de 3 de maig de 1789 a 3 de 1790.

Per 5 jornals y _ de jornal y demés de arquitecto, 3 lliures 18 sous.

Tinch rebut lo dal expresada quantitat de mans del licenciado García. Pere Sitges.

Nota. Dia 25 de setembre entreguí a mestre Benet per sis jornals de son fill deu passetas, a saber, 3 lliuras 12 sous per los sis jornals, a rahó de 12 sous quiscún, y 3 sous a bon compte per los jornals de la semana que se seguia.

Dia 3 de octubre he entregat a mestre Benet 7 lliures 10 sous, a bon compte dels jornals que té treballats lo seu fill.

Import de la pedra y treballs dels mestres de Tarragona.

Primo, per los palms convinguts en la contracta de las pedras del pedestral, vasa, sòcul, cornisa, mesa de altar, grada, sòculs, y plintos, per las columnas, als preus convinguts, 560 lliures 5 sous.

Més, per un plafó que havian enviat per la mesa, 9 lliures.

Més, per pulir vuyt columnes, a 12 lliures 10 sous quiscuna, 100 lliures.

Més, per lo esparta, cordes, palla, homens per a ajudar, 7 lliures 2 sous 6 [diners].

[Suma] 676 lliures 7 sous 6 [diners].

Rebut per los mestres de Tarragona.

Primo, per mans del majordom de don Lluís Valls, consta de rebut, 199 lliures 4 sous 4 [diners].

Ítem, per mans del senyor canonge Botines, conta de rebut, 199 lliures 4 sous 4 [diners].

Ítem, per dit, consta de rebut, 199 lliures 4 sous 4 [diners].

Ítem, per dit, consta de rebut, 75 lliures.

[Suma] 672 lliures 13 sous.

Memorial del gasto fet per lo altar per lo tocant a las mans de escultor.

Primo, a Bernat Pujol escultor per 11 jornals ha ajudat al senyor Jaume, 10 lliures 6 sous 3 [diners].

Al senyor Jaume, 92 lliures.

6

1791, 23 d'agost.

Els priors i administradors de la capella del Sant Misteri demanen permís al bisbe de Solsona perquè els diners generats per una causa pia s'adrecin vers la fàbrica del retaule major.

AHCC, Fons Dalmases, C-3.

M. R. S.

Los priores eclesiásticos y administradores seculares de la capilla del Santo Misterio de la ciudad de Cervera, con el debido respeto, exponen a V. S. que Thomas

Mora, mercader, fundó una pia administración, cuyos redditos aplicó por cada quadriennio, de esta suerte un año para la dotación de la segunda fiesta del Santo Misterio, otro para el Hospital de pobres enfermos, otro para celebración de missas, y otro para esmercio en aumento de la misma pia administración. Por lo perteneciente al año correspondiente a la segunda fiesta del Santo Misterio, dispone que los redditos de aquel año se depositen por los administradores de la pia administración en el arxibo de la reverenda Comunidad, y que los priores eclesiásticos y administradores seculares de la capilla del Santo Misterio los empleen en un censo, de cuyas pensiones manda se celebre una segunda fiesta en el día siete de febrero con la misma solemnidad que la del día seis, y lo sobrante que sirva para adornos del altar y capilla de la santa reliquia. Las pensiones resultantes de los esmercios hechos a favor de esta segunda fiesta exceden ya la cantidad de ciento sesenta libras anuales, y son sobrantes para satisfacer todos los gastos que se ofrecen en la celebración de esta segunda fiesta, però lo que resulta de sobrante no basta para emprender en adorno de consideración, ni correspondiente a la magnificencia de la capilla, ni al grande espíritu del fundador.

En el año de ochenta y nueve se empezó el la magnífica obra del nuevo altar de jaspes y mármoles de Tortosa, Tarragona y Sarra, en cuya obra se han gastado ya crecidas sumas, però no se halla la administración con caridades suficientes para poderla perfeccionar, por lo que se haze preciso valerse de otros recursos. De las quantas de la mencionada causa pia de Mora correspondientes al año de 1790, las quales por todo el presente año se han de dar por el procurador resultaran 300 llibras 10 sueldos, y estas se depositaran en el arxivo de la reverenda Comunidad a favor de la administración del Santo Misterio, para emplearlas por los administradores en un censo por dotación de la expresada segunda fiesta del Santo Misterio, cuya pensión, en atención de ser ya bastantes los actuales productos para la celebración de esta fiesta, havia de servir para adornos del altar y capilla del Santo Misterio, arreglandose a lo que queda dispuesto en dicha fundación.

En las presentes circunstancias de no poderse concluir el nuevo altar por falta de medios, parece que sería muy conforme al espíritu del fundador que se suspendiesse el esmercio de las 300 llibras 10 sueldos que han de depositar a favor de la administración del Santo Misterio, y que estas se empleassen para la continuación y adelantamiento del nuevo altar. El principal objeto del fundador Thomas Mora fué asegurar redditos suficientes para que se celebrase la segunda fiesta del Santo Misterio con el mismo esplendor de la primera, y que lo sobrante se emplease para adornar el altar y capilla de la santa reliquia. Por lo correspondiente a esta segunda fiesta los redditos actuales son sobrantes para celebrarla como dispone el fundador, y en realidad todos los años se celebra con la misma magnificencia que la primera. Habiendose, pués, de emplear los redditos de este nuevo censo por adornos, no pueden servir por adorno más útil, ni de mayor honor a la santa reliquia, que empleandose en adelantar el expresado nuevo altar.

Sin duda, que si el fundador viesse la necesidad tiene esta grande capilla de un nuevo y curioso altar, y la excellencia del que se està construyendo, y que por falta

de medios no puede concluirse, dede luego no solo permitiria que estas 300 libras 10 sueldos se aplicassen a este objeto, si que también condecendería a que los esmercios de los años siguientes se aplicasen a estan tan útil como deseada obra, que es el complemento de todos los adornos que necesita la capilla del Santo Misterio. Y se hace esto mucho más verosímil, si se atiende que lo sobrante de los redditos de la mencionada segunda fiesta del Santo Misterio muchas vezes se han aplicado en la capitalidad de un censo, y no en los adornos de capilla y altar como dispone el fundador, pudiendose dezir con esto que la actual aplicación de las 300 libras 10 sueldos por el nuevo altar, no sería otra cosa que una recompensa de lo que ya en otro tiempo se havia de invertir en adornos del altar y capilla del Santo Misterio.

Por todo lo que piden y suplican a V. S. se sirva darles el permiso, e interponer su autoridad para que las 300 libras 10 sueldos que se depositaran en el arxibo de la reverenda Comunidad por los administradores de la causa pia de Thomas Mora, resultantes de las cuentas del año noveynta, y que corresponden a la administración del Santo Misterior, así como en virtud de la fundación de Thomas Mora devía la administración de la capilla del Santo Misterio emplearlas en un censo a favor de la referida segunda fiesta, se apliquen por las misma administración para la fábrica y continuación del nuevo altar, lo que a más de ser muy conforme a la mente y espíritu del fundador lo tendran los suplicantes a particular favor.

Cervera, y agosto 23 de 1791.

Licenciado Magín García presbitero y prior. Doctor Buenventura Porta presbitero y prior. El barón de juras reales, Francisco Bergadà. Jaume Trilla paigès.